

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Poskytování erotických služeb jako příčina a důsledek sociálního vyloučení

Předkládá: Bc. Michaela Dvořáková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michaela DVOŘÁKOVÁ**
Osobní číslo: **R20N0007P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Téma práce: **Poskytování erotických služeb jako příčina a důsledek sociálního vyloučení**
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Jaký má poskytování erotických služeb vliv na její poskytovatele v rámci sociálního vyloučení. Zaměření se na současnou krizi a jak i ta tento sektor ovlivnila. Dále také dotazníkové řešení a jeho vyhodnocení. Porovnání situace a řešení v ČR s některou další zemí EU.

Historie prostituce

Aktuální dění na poli poskytování erotických služeb

Sociální vyloučení jako společenský jev

Sociální vyloučení pracovníků erotických služeb

Porovnání situace a řešení sociální exkluze s další zemí EU (Německo)

Dotazníkové řešení s poskytovateli erotických služeb a jeho následné vyhodnocení pro praktickou část

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. GULOVÁ, Lenka et al. *Aktivizace sociálně znevýhodněných skupin v pedagogické praxi a výzkumu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 225 s. Sociálně pedagogický výzkum. ISBN 978-80-210-6030-2.
2. HULINSKÝ, Petr. *Historie řešení otázky prostituce se specifikací na hlavní město Prahu*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2009. 71 s. ISBN 978-80-86477-51-0.
3. KAJANOVÁ, Alena. *Proč selhává sociální práce se sociálně exkludovanými*. Vydání první. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2017. 69 stran. ISBN 978-80-7422-613-7.
4. KŘÍHA, Josef. *Prostituce jako právní a sociální problém a možnosti jeho řešení v podmínkách ČR [rukopis]*. 2001. 111 l.
5. MITLÖHNER, Miroslav, ed. a PROUZOVÁ, Zuzana, ed. *28. celostátní kongres k sexuální výchově v České republice: 2020: 15.-16. října 2020: sborník referátů*. Praha: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, z.s., 2020. 135 stran. ISBN 978-80-907936-0-6.
6. *Příjmová chudoba, materiální deprivace a sociální vyloučení v České republice a srovnání se zeměmi EU: (výzkumná zpráva z projektu Monitorování chudoby)*. Praha: VÚPSV Praha, výzkumné centrum Brno, 2005. [146], 175, vi s. ISBN 80-239-5520-9.
7. SIROVÁTKA, Tomáš, ed. *Sociální vyloučení a sociální politika*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2006. 176 stran. ISBN 80-210-4225-7.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **29. března 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Poskytování erotických služeb jako příčina a důsledek sociálního vyloučení“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu JUDr. Tomáši Loudovi za rady a vedení, které vedly k dokončení této diplomové práce. Dále děkuji své rodině a nejbližším za podporu, kterou mi po celou dobu studia poskytovaly a díky nimž jsem dosáhla možnosti tuto práci dokončit a odevzdat.

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 VYMEZENÍ POJMŮ	4
2.1 Motivace	4
2.2 Důvod	4
2.3. Příčina.....	4
2.4 Prostituce	5
2.5 Stigma.....	5
2.6 Segregace.....	6
2.7 Sociální status.....	6
2.8 Prevence	7
2.9 Erotická služba	7
2.10 Sociální vyloučení	7
2.10.1 Příčiny vyloučení	8
2.10.2 Sociální inkluze	8
3 NÁHLED DO HISTORIE	9
3.1 Starověk.....	9
3.2 Středověk.....	9
3.3 Novověk	11
4 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ	13
4.1 Osoby ohrožené sociálním vyloučením	15
4.2 Právní hledisko	15
4.2.1 Vnější vlivy	16
4.2.2 Vnitřní vlivy	16
4.3 Kriminalita.....	16
4.4 Další typy vyloučení.....	17
4.4.1 Prostorové vyloučení	18
4.4.2 Dobrovolné vyloučení	19
4.5 Sociální začleňování a sociální politika	20
4.6 Teoretický případ	23
5 PROSTITUCE JAKO JEV	27
5.1 Druhy prostituce	28
5.1.1 Dle poskytovatelů	28

5.1.2 Dle prostředí	30
6 PŮVOD POČÁTKU POSKYTOVÁNÍ EROTICKÝCH SLUŽEB	32
6.1 Chudoba.....	32
6.2 Disfunkční prostředí	32
6.3 Vlastní potěšení	33
6.4 Sociální problémy.....	33
6.5 Předčasné zahájení pohlavního života.....	34
6.6 Další důvody.....	34
7 MOTIVACE.....	36
7.1 Vnější motivace	36
7.2 Vlastní motivace.....	36
7.3 Racionální motivace	36
8 PREVENCE ZAHÁJENÍ VÝKONU PROSTITUCE.....	37
8.1 Prevence u dětí s povinnou školní docházkou.....	38
8.2 Informovanost veřejnosti.....	39
9 ODKHOD ZE SEXBYZNYSU	40
9.1 Finance a práce	41
9.2 Přátelé a společnost	41
10 PŘEDSUDKY	43
11 ROZKOŠ BEZ RIZIKA	45
12 PROSTITUČNÍ SCÉNA VE SPOLKOVÉ REPUBLICCE NĚMECKO ...	48
12.1 Porovnání situace	51
13 PRAKTICKÁ ČÁST	53
ZÁVĚR.....	65
RESUMÉ.....	68
ZDROJE.....	69
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ.....	72

1 ÚVOD

Veškerá práce, která zahrnuje práci s genitáliemi (vyjma lékařů), je považována za prostituci, a tedy za poskytování erotických služeb. Hovoříme o odvětví poskytování masáží (tantra), pohlavního styku, uspokojení slovem.

Prostituce, jako nejstarší pomýšlené řemeslo, je ve společnosti od nepaměti a provází lidstvo celou jeho historií. Jedinci, kteří se věnují poskytování placené lásky, je možné rozdělit do několika skupin – dle typu poskytovatele a také na základě místa, kde je služba poskytována. Již jen toto rozdělení svádí k myšlenkám, že každá kategorie nabízí jiný druh a jinou kvalitu služby.

Tyto tendence je možné pozorovat již od prvopočátků, kdy se historie Venušiny služby začala mapovat. I přes to, že pracovnice lásky poskytují svým klientům nemalé potěšení a jsou právě za účelem fyzické blaženosti tak hojně vyhledávány, jejich cesta nebyla nikdy bez trnů. Již na začátku naší historie se erotiční pracovníci potýkali se stigmatizací a exkluzí, která byla spíše kolísavého typu a každý věk si určil svá vlastní pravidla, ale byla zde pokaždé.

S pojmem prostituce bylo, je a bude bohužel spojeno mnoho negativních jevů. Hovoříme o kriminalitě, zhoršené ekonomice, zdravotních rizicích a dalších, což v globálním měřítku znamená neblahé narušení veřejného prostoru, ohrožení veřejného zdraví a mnoho dalších rizik. Společnost tato rizika silně vnímá a to obzvláště, pokud se nacházejí v místech, kde se prostituující osoby vyskytují hojněji než jine. To je dále podmíněno tím, za jakých podmínek jsou erotické služby nabízeny a jestliže se v dané oblasti vyskytují častěji provozovatelé pouliční prostituce, je situace a s ní spojená rizika vnímána mnohem silněji.

Je známým faktem, že prostituce zmíněná v jakémkoliv smyslu a kontextu nezná pozitivního hodnocení. A to nejen jev prostituce jako takové, ale především se tyto negativní názory týkají osob, které své služby nabízejí, a to bez ohledu na

ostatní okolnosti. Výše zmíněná rizika jsou nepopíratelně úzce spjata s pohnutou morálkou, na které si veřejnost zakládá a její porušení jen velmi obtížně přijímá.

To, co společnost považuje za normální a běžné, je velmi obtížně specifikovatelné a nemá hranice. Obzvláště dnešní doba je komplikovanější z důvodu větší svobody názoru a projevu. Morální, jak je moderní pro dnešní společnost, a do značné míry solidární, se snaží být všichni. Ne každý ale morálkou a solidaritou oplývá, a proto vznikají komplikované situace v náhledu na to, co je morální a normální. Jisté však je, že si i pokroková společnost nese ve velkém předsudky vůči skupinám, které zcela nezapadají do jejích představ a představují její možné narušení.

Že by mělo být prostředí, ve kterém lidé žijí své životy, narušeno nechtěnými jevy, společnost nedovolí. Pod ohromným tlakem, který dokáže vyvinout proti nechtěnému, jsou nežádoucí živly vylučovány. Postoj vůči nim je odmítavý a do jisté míry lze říci, že obecně panuje názor, že co nevidíme, se nás netýká.

Sociální vyloučení, jak brzy zjistíme, je stav, kdy je jednotlivcům nebo skupinám znemožňován přístup ke zdrojům. Potýkáme se s různými typy vyloučení a toho, na jakém základě vyloučení probíhá. Může to být kvůli chudobě, barvě pleti, náboženskému vyznání. Jak je zmíněno výše, co není mezi námi, nás pramálo dokáže ovlivnit a ten svět, který se lidstvo snaží budovat, je následně mnohem přijatelnější.

K exkluzi může vést i výběr způsobu obživy. V našem případě, pokud si někdo zvolil práci v sexbyznysu.

Tato diplomová práce se zabývá sociálním vyloučením osob vykonávajících svou výdělečnou činnost v oblasti erotického průmyslu. Jedná se o problém, který provází společnost po celou její historii. Poskytování sexuálních služeb je zde od nepaměti a stejně tak společenská stigmatizace jejich poskytovatelů.

Krátkým exkurzem do historie se obeznámíme s tím, že již v dávných dobách se nevěstky potýkaly s vyloučením a stigmatizací a že jisté praktiky přetrvaly až do dnešní doby.

Seznámíme se s tím, co znamená sociální vyloučení, ale především, co vede k této exkluzi. Celou práci provází otázka, zda pokud někdo poskytuje erotické služby, měl by být ze společnosti vyloučen. Abychom mohli nad případnou otázkou debatovat, musíme si ujasnit všechny aspekty, které se týkají nejen problematiky vyloučení, ale i vstupu do sexbyznysu.

S objasněním by nám měl pomoci dotazník, který je součástí teoretické části práce a pokládá důležité otázky. Odpovědi, které byly obdrženy, v mnoha faktorech popírají to, co ve většinové společnosti převládá jako jasný názor.

2 VYMEZENÍ POJMŮ

2.1 Motivace

„Pojem motivace pochází z lat. slova movere = hýbati se, pohybovati. Lidská motivace se tedy vztahuje k příčinám chování, zajišťuje aktivizaci člověka, dává jeho konání konkrétní cíl a zaměření. Lze říci, že bez motivace by neexistovala žádná smysluplná činnost. Kromě povzbuzování a aktivizování zahrnuje motivace též procesy prožívání, chtění, přání a snažení. Jedna z prvních definic popisuje motivaci jsou souhrn vědomých i nevědomých faktorů, které jsou základem chtění a jednání. V širším slova smyslu lze motivaci chápat jako souhrn faktorů, které podněcují, zaměřují a regulují chování člověka.“¹

2.2 Důvod

„Důvodem označujeme takový jev, jenž vede k vědomému konání člověka. To znamená, že dotyčný jedná, nejedná, může či nemůže jednat.“²

2.3. Příčina

Jev označovaný jako příčina, vyvolává jiný jev. Děje se tak nezávisle na vůli člověka *„(jestliže nastane jev A v čase t_1 , pak nastane jev B v čase t_2).“³*

¹ HOLEČEK, Václav, Jana MIŇHOVÁ a Pavel PRUNNER. *Psychologie pro právníky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-065-9. str. 111

² *Důvod a příčina* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3056>

³ KARLÍK, Petr. Typy příčinně-následkových vztahů a jejich vyjadřování. In: *Sborník prací FF Brněnské univerzity, 1989-1990*. [online]: Filozofická fakulta MU str. 122 [cit. 2022-03-30] Dostupné z WWW: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/101717/A_Linguistica_37-1989-1_18.pdf?sequence=1

2.4 Prostituce

„Prostituce, hetero – či homosexuální styk pro finanční nebo materiální zisk. V roce 1922 v ČSR zrušena reglementace, tj. policejně zdravotní dozor nad nevěstinci.“⁴

2.5 Stigma

Slovo stigma pochází z řečtiny. *“Řekové, kteří si očividně potrpěli na vizuální pomůcky, uvedli v život termín stigma s úmyslem označovat jím tělesné znaky určené k tomu, aby vyšlo najevo cosi neobvyklého a špatného o morálním statusu označovaného. Tyto znaky se vyřezávaly či vpalovaly do těla a upozorňovaly, že jejich nositel je otrok, zločinec či zrádce – osoba pošpiněná, rituálně nečistá, již je radno se vyhýbat a to zejména na veřejnosti.“⁵*

Dnes se s tímto pojmem setkáme v jeho původním významu. Jde však o hanbu jako takovou a převažuje v rovině sociologicky-psychologické.

V současné době lze jako současnou definici stigmatu uvést: *„Stigma je znamení domnělé méněcennosti, vedoucí k odmítání jeho nositele druhými lidmi. Zdrojem stigmatu může být viditelná vlastnost (např. deformita těla), nebo okolnost neviditelná (např. příslušnost k určité skupině lidí).“⁶*

⁴ HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Jirí Budka, 1993. Slovník. ISBN 80-901549-0-5. str. 156

⁵ GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládnutí narušené identity*. Přeložil Tomáš PRÁŠEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Most - moderní sociologické teorie. ISBN 80-86429-21-0. str. 9

⁶ HÖSCHL, Cyril, Jan LIBIGER a Jaromír ŠVESTKA. *Psychiatrie*. Praha: Tegis, 2002. ISBN 80-900130-1-5. str. 219-220

“Odmítáním je pak myšlena snaha vyhýbat se stigmatizovaným jedincům v různých situacích (bydlení, pracoviště, zájmové činnosti, partnerské vztahy). Dle povahy stigma se liší také míra odmítání.”⁷

Jestliže se tedy setkáme s takovou osobou, jež je stigmatizována, vytvoříme si vlastní pohled na její virtuální sociální identitu, která je vytvořena na základě dojmu. Ta může být rozdílná od skutečné sociální identity a rozdílnost se bude zakládat právě na základě stigma. Na základě stigma je možno přehlédnout ostatní vlastnosti a rysy té osoby a jsou jim tak stereotypně přisouzeny vlastnosti, které byly vytvořeny společností.

2.6 Segregace

Jedná se o rozdělování společnosti na základě diskriminujících okolností. Segregace může vznikat na principu etnickém, majetkovém, rasovém, kulturním, zdravotním aj.

Znakem segregace je rozdělení společnosti na rozdílné skupiny. Můžeme jí také rozumět oddělení místa k žití na základě sociálních skupin, které mají ve společnosti vůči sobě a ostatním nerovné postavení. To že je rozmístění různých sociálních skupin zpravidla nerovnoměrné, ztěžuje příležitost segregovaných jedinců uplatnit se ve společnosti. Segregace také v dlouhodobém měřítku utváří a ovlivňuje charakter společenství a osob v něm žijících.

2.7 Sociální status

Sociální status je navázán na sociální pozici. Sociální pozice nám určuje místo, které daná osoba zaujímá ve společnosti. Tato pozice se může měnit na

⁷ Předsudky, diskriminace a stigmatizace jako závažné etické problémy spojené s léčbou psychicky nemocných. *PSYCHOTERAPIE* [online]. 2016 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2016/89/05.pdf>

základě skupin, ve kterých se jedinec vyskytuje a je jejich členem. Pozici pak každý získá na základě toho, jak je ostatními členy skupiny vnímán a jaké hodnoty pro skupinu přináší.

Sociálním statusem pak definujeme hodnotu sociální pozice, která byla ve skupině získána. Status je více orientován na vnější symboly, kterými jsou akademické tituly, pracovní prestiž, lukrativní bydliště a další.

2.8 Prevence

*“Předcházení nežádoucím jevům, úrazům, nemocem aj.”*⁸

2.9 Erotická služba

Pod pojmem erotická služba se skrývá více významů, než většina populace tuší. Hlavní myšlenka poskytnutí erotické služby spočívá v uspokojení zákazníka. Ne nutně se však musí odehrávat na úrovni osobního setkání. Erotický trh poskytuje nespočet možností, jak své chutě ukojit na jakékoliv úrovni. Ze základních můžeme jmenovat prostituci v klasickém smyslu.

2.10 Sociální vyloučení

„Za sociálně vyloučené se považují osoby či skupiny osob, které se nacházejí v takové situaci, která je charakterizována trvalou nebo chronickou deprivací týkající se dosažitelnosti zdrojů, využití schopností, možností volby, bezpečí a moci,

⁸ HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Jiří Budka, 1993. Slovník. ISBN 80-901549-0-5. str. 152

jež jsou nutné pro to, aby se mohly těšit slušné životní úrovni a užívat svých občanských, kulturních, hospodářských, politických a sociálních práv.“⁹

Ve zkratce sociální vyloučení tedy můžeme definovat jako proces, kdy je osobám či skupinám z nějakého důvodu zabraňováno v přístupu ke zdrojům nezbytným pro vytvoření standardní životní úrovně.

2.10.1 Příčiny vyloučení

Příčiny dělíme na vnitřní a vnější. Vnitřní příčiny jsou zejména důsledek jednání osob samotných – opuštění pracovní morálky. Vnější příčiny se projevují na společenských hodnotách.

2.10.2 Sociální inkluze

V sociologickém pojetí sociální inkluze znamená proces integrace osob trpících nějakým druhem znevýhodnění do společnosti a vytváří možnost širšího přístupu k potřebným institucím.

Inkluze si dává za cíl zabraňovat takovým okolnostem, které jsou příčinami sociálního vyloučení.

⁹ Sociální začleňování. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>

3 NÁHLED DO HISTORIE

V průběhu historie se stigma a potřeba vyloučení měnilo na základě toho, v jakém vývojovém stupni se společnost nacházela a jaký právě v daný moment měla na oblast erotiky pohled.

V každé době se objevují jiné tendence a způsoby řešení, které byly považovány za ty správné. Střídání nálad bylo také doprovázeno vlivem církve, smýšlením panovníka a celkovou situací v zemi. Země se od sebe inspirovaly a přejímaly názory, zkušenosti i praktická řešení.

Prostituce a stejně tak sociální vyloučení je neodmyslitelně spjata se společností a vyvíjí se, nebo zaniká závisle na ní.

3.1 Starověk

Starověk můžeme považovat za nejsilnější éru, kterou Venušiny pracovnice za celou lidskou historii prožily. Muži, nehledě na věk a postavení, se nechávali unášet na vlnách placeného sexu. Nemluvíme zde pouze o heterosexuálním vztahu, ale antické Řecko bylo téměř posedlé homoerotickými touhami. Hypotézy říkají, že homosexuální vztahy byly praktikovány a povoleny na základě udržení a zlepšení morálky mezi vojáky.

3.2 Středověk

I když mohly být prostitutky již u vzniku Říma, jejich postavení v Římě ideální nebylo. Práva měly zhruba stejná, tedy téměř žádná, jako gladiátoři. Možnost uzavření sňatku se svobodným občanem zde nebyla.

Počátky středověku byly silně ovlivněny nástupem a šířením křesťanství. To vedlo k ovlivnění života v prvních středověkých městech ve střední Evropě. Přibývá lidí migrujících z vesnic do měst a to především za vidinou příznivějších

podmínek pro život. Křesťanství začíná oklešťovat uvolněné životy a nastavovat pravidla.

Pravidla pro poskytování prostituce byla již tehdy stanovena následovně – čas, kdy bylo možné služby nabízet a poskytovat byl vymezen na noční hodiny nebo pouze na velmi omezenou dobu.

Začaly se budovat tzv. měšťanské domy. Byly určeny právě pro výkon erotických služeb a jejich obyvatelky byly městem ochraňovány. Zakázáno bylo vykonávat na nich fyzické násilí a okrádat je o mzdu.

Svým způsobem byly ženy chráněny před nekalými praktikami a před konkurencí, kterou jim byly pouliční nevěstky. Panovala zde pravidla i pro návštěvníky, kterými nesměli být muži ve svazku manželském, či jak lze předpokládat, členové církve.

I přes to, že se může doba středověku jevit jako velice příznivá s minimem znaků naznačující jakýkoliv druh vyloučení ze společnosti, opak je pravdou. Nevěstince, tedy měšťanské domy, byly stavěny mimo centra měst, povětšinou na úplných okrajích a odlehlých místech. Prostitutky byly označovány nejrůznějšími kusy oděvů, nášivkami na oděvech apod., které jasně dávaly najevo jejich společenský význam.

Zajímavostí ze světa sociálního vyloučení pro erotický sektor ve 13. století, kdy vládl Ludvík IX., byl “kurví dekret”. Dekret byl vydán na základě neúspěchu jeho nabídky, která spočívala v budování městských domů a následně nabízení bydlení a ochrany nevěstkám. Jeho návrh se ale nesetkal s úspěchem, a tak se rozhodl ke kroku zabavení majetku a vyhnání z místa každému, kdo profese nezanechá, a to na základě tohoto dekretu.

Byly zde i pokusy o vytlačení prostitutek na okrajová a jinak vybraná místa ve městech. Těmto uličkám se pak přezdívalo “uličky lásky”. Tento druh vyloučení se poměrně ujal a s postupem doby zde i začala být poskytována lékařská služba.

3.3 Novověk

*„Daně se lišily svou výší, avšak kupodivu si sotva která nevěstka stěžovala, že by byly příliš vysoké. Jen v obdobích, kdy neměly žádné příjmy, například v předvelikonočním týdnu, neplatily kolektivně také žádné daně. Jejich příjmy se daly jen stěží odhadnout a snadno zatajit, proto se šlo už tehdy (stejně jako dnes) cestou paušálu – začínal zpravidla už nájemce, který odevzdával panovníkovi vždy předem sjednanou sumu a musel si tedy rovněž zajistit stálý příjem, o který se spravedlivě rozdělily nevěstince i prostitutky na volné noze.“*¹⁰

Novověk přinášel mnoho změn a hlavní dojem byl, že se prostituce začíná vytrácet. Opak byl ale pravdou a přibývala nová opatření. Začaly se povinně odvádět daně a také byl namísto označení oděvu předepsán celý oděv.

Domy obydlené kurvami stále fungovaly a okolní obyvatelstvo v jejich blízkosti nechtělo bydlet. Nešlo pouze o vyloučení z důvodu mravního ohrožení počestných občanů, ale hlavně o strach ze šíření nemocí. Velký problém v této době představovala syfilidita. Je zde tedy zřejmý prvopočátek vyloučení na základě zdravotního stavu.

Kontroly zdravotního stavu probíhaly, a dokonce se zvýšeným důrazem i po následující léta. Rakousko – Uhersko umožnilo výkon prostituce na základě zákona z 24. 5. 1885. Výkon byl ale dle zákona umožněn jen těm, kdo se dobrovolně podvolil kontrole policie. Legálně pracující prostitutka byla majitelkou zdravotní

¹⁰ RINGDAL, Nils Johan. Nejtěžší povolání světa: kapitoly z dějin prostituce. Překlad Andrea Hässlbarthová a Ivana Skálová. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000. 425 s., [16] s.barev. obr. příl. ISBN 80-7239-046-5, s. 257

knížky, v níž měla zaneseny záznamy o pravidelných lékařských prohlídkách. Na ty dohlížela policie. Hovoříme zde tedy až o diskriminaci v myšlence podstupování zdravotních kontrol, které bylo nutné kdykoliv poskytnout ke kontrole.

4 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

„Původ konceptu sociální exkluze lze hledat v 60., resp. 70. letech minulého století ve Francii, kde se lidé žijící v chudobě označovali jako les exclus. Rozvinutí pojmu a jeho použití v „současném“ významu je většinou připisováno Rénému Lenoirovi, který tento pojem vztahoval na osoby a skupiny osob, které byly vyloučeny ze státního systému sociálního zabezpečení.“¹¹

„Sociální exkluze se spíše než ve smyslu analytického konceptu používala jako politické heslo. Zatímco v 70. letech minulého století se jí ve Francii chápalo především vyloučení ekonomické, v 80. letech, v době kdy opozice (pravice i komunisté) obviňovala socialistickou vládu ze zvyšující se nezaměstnanosti a hovořila o tzv. nové chudobě, vládní strana hovořila o exkluzi a tímto termínem odkazovala nejen k nezaměstnanosti, ale i vzrůstající nestabilitě sociálních vazeb a sociální solidarity (rozpad rodin, sociální izolace skupin obyvatelstva, eroze třídní solidarity a sociálních sítí).“¹²

Sociálním vyloučením tedy rozumíme jistý proces, kdy je nejen jednotlivcům, ale i celé skupinám zabraňováno v přístupu ke zdrojům, které jsou nezbytné pro zapojování se aktivit společnosti. Hovoříme o aktivitách ekonomických, politických a sociálních. Ti, co se potýkají se sociálním vyloučením, tak nejsou připuštěni do možností využívání služeb, příležitostí k rozšiřování vzdělání aj.. Potýkají se s dlouhodobou nezaměstnaností, závislostí na finanční podpoře státu, životem ve vyloučených lokalitách, špatným zdravotním stavem, ztrátou sebeúcty.

¹¹ TOUŠEK, Ladislav. *Sociální vyloučení a prostorová segregace* [online]. [cit. 2022-03-30]. ISSN 1801-8807. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/socialni-vyloucení-a-prostorova-segregace>

¹² Tamtéž

Proces vyloučení je tradičně důsledkem chudoby, nízkých příjmů, což je běžně spjato v nedostatečným vzděláním a nekvalitními životními podmínkami. Dále také stigmatizací jakožto v dnešní době nejčastějším zdrojem původu sociálního vyloučení. Jedná se tak o označení jedince či skupiny, která se jeví jako problémová.

Jedinci, kteří se potýkají se sociální exkluzí, se na tyto podmínky adaptují a vytváří si nové hodnoty, které jsou na tomto procesu založeny. Jedná se o změny hodnot a norem, které jsou ve společnosti běžně zakořeněny. Jde hlavně o neschopnost plánování budoucnosti, orientaci na přítomnost a ztrátu myšlenky na zlepšení vlastní sociální situace. Lidé, kteří žijí na okraji společnosti, se tudíž přizpůsobují podmínkám, které ve vyloučených okruzích vládnu a nejsou běžně přijímány společností. Ostatní společnost následně tyto hodnoty odsuzuje.

Odsouzení společností a neschopnost vymanit se z nově nabytých hodnot a myšlenek často znemožňuje vyloučeným návrat do běžného života – nejsou přijati do zaměstnání, nemohou si vydělat peníze, nejsou schopni plnit finanční závazky - a to je přímá cesta do dluhové pasti a nutnosti zůstat ve skupině sociálně vyloučených.

Je to jedna z nejtěžších a nejkomplikovanějších situací v životě člověka, ve které je možné se ocitnout. Bohužel tento stav téměř vždy zabraňuje účastnění se života ve společnosti tak, jak ho známe. To postupně vede v hlubšímu vylučování a člověk se postupem času posouvá více a více na okraj společnosti. Rozsáhlým problémem je, že sociálně vyloučení mají jiné vzory, které považují za “pozitivní”. Jsou to převážně ti, kteří vystupují v prostředí tzv. šedé zóny a jsou jimi kuplíři, drogoví dealeři, lichváři aj. Tyto vzory jsou pro ně velmi silné, protože mají narušený kontakt s okolím, ve kterém vládnu standardnější typy chování a od kterých by mohli čerpat další názory, vzory chování a inspirace.

4.1 Osoby ohrožené sociálním vyloučením

Cílovou skupinu lze jen těžko popsat. Jedná se o velice specifickou a rozmanitou charakteristiku. Můžeme ale definovat některé skupiny:

- Lidé bez přístřeší, domova, žijící v nestandardních ubytovacích formách, jako jsou například slumy
- Lidé, kteří mají zkušenost s nápravnými zařízeními
- Lidé, kteří jsou ohrožení jakoukoli závislostí
- Lidé, kteří jsou zapojeni do kriminální činnosti. Pachatelé i oběti.
- Mládež opouštějící vzdělávací instituce z důvodu ústavní výchovy
- Lidé, kteří žijí v lokalitách, které jsou sociálně vyloučené
- Lidé vedoucí rizikový způsob života
- Lidé bez finanční gramotnosti, s obtížemi na poli dluhové problematiky
- Lidé, kteří mají zhoršenou sociální gramotnost a orientaci v sociálním prostředí
- Lidé, kteří nemají dostatečné kompetence a zdroje pro sociální fungování. Mají dlouhodobé problémy v pracovním životě a pracovním uplatnění.

4.2 Právní hledisko

Česká republika je členem Rady Evropy, Evropské unie a také signatářem mezinárodněprávních smluv hovořících o lidských právech. Je tudíž mezinárodně vázána k zajišťování výkonu občanských, hospodářských, politických, kulturních a sociálních práv všem občanům, a to bez rozdílu. Dále má bránit diskriminaci, segregaci na základě etnických nebo sociálních skupin. Mezinárodní úmluvy jasně jednájí o zákazu diskriminace, která je jasným důvodem a spouštěčem sociální exkluze. V roce 2007 přijal Evropský parlament usnesení a zdůraznil, že odstranění chudoby a sociálního vyloučení je pro Evropskou unii prioritou.

Příčin, které vedou ke vzniku sociální exkluze, je mnoho. V základu je lze rozlišit na vnější a vnitřní příčiny.

4.2.1 Vnější vlivy

Příčinami vnějšími označujeme takové jevy, které osoby zasažené vyloučením nemohou ovlivnit pomocí svých činů a jsou mimo jejich kontrolu. Pouze ve vzácných případech tuto možnost mají. Jedná se především o strukturální příčiny – stav je dán společenskými podmínkami a také chováním lidí uvnitř tohoto vyloučení. Typickými příklady jsou situace na trhu práce, politika bytová a sociální, rasismus, rasová, etnická, národnostní diskriminace atp.

4.2.2 Vnitřní vlivy

Zde se již jedná vlivy, které jsou důsledkem chování a rozhodnutí konkrétních osob, jež vyloučení zasáhlo. Mohou tak za svou situaci sami a jsou přímo schopni případné sociální vyloučení sami svým jednáním ovlivnit. A to negativně i pozitivně. Ačkoli se jedná o individuální přístup k situaci, většinou jsou tyto příčiny ve většině případů schopné ovlivnit. Zde uvádíme například pracovní morálku (i jako důsledek dlouhodobé nezaměstnanosti), nízká finanční gramotnost (neschopnost zodpovídat za své finanční závazky), nechuť k řešení problémů aj.

Nutno uvést, že vnitřní vlivy jsou často úzce spojené s vlivy vnějšími.

4.3 Kriminalita

Lokality postižené sociálním vyloučením jsou také silně zasaženy kriminalitou. Příčinou zvýšeného kriminálního a sociopatologického jednání vyloučených osob je, že se přizpůsobily nastaveným životním podmínkám. Jedná se také o osvojené a mezigeneračně zděděné vzorce chování. Zvýšený počet případů gamblerství, závislosti na návykových látkách, jako je alkohol a drogy, vede k potřebě zvyšování příjmů, které si ale sociálně vyloučení nejsou schopni

obstarat běžným způsobem. Kriminalita jim však přijde normální a jsou si vědomi toho, že příslušené instituce se jejich působením příliš nezaobírají. Nabývají tak vědomí, že i pokud se jich kriminální působení dotýká, ať už jako pachatelů nebo obětí, kriminální živly jsou v jejich prostředí téměř nepostižitelné. Mají snížené povědomí o právních důsledcích svého chování. Děti a mládež, které v tomto prostředí vyrůstají, považují takové obstarávání prostředků k živobytí za běžnou normu, kterou aplikují i ve svém dospělém životě.

Problematika bezpečnosti prostředí sociálního vyloučení je v režii Policie ČR a dalších orgánů státní správy i samosprávy, kdy kriminální jevy musí být nezbytně řešeny primárně na lokální úrovni. Sociální kapitál u těchto skupin je velice nízký a postrádají tak prostředky, pomocí kterých by jim bylo usnadněno vnímání jejich práv. Stávají se pak snadnou obětí nejen trestné činnosti, ale i diskriminace. Nepřesná je představa, že se ve vyloučených lokalitách žije ve fungujících komunitách, ve kterých vládou vlastní pravidla. Díky tomu není vyvíjeno efektivní řešení daných potíží a pachatelé v sociálně vyloučeném prostředí následně využívají toho, že jejich prostředí a problémům, které v zde vládou, není věnována potřebná pozornost. Projevem sociálního vyloučení je nepřesná interpretace práva, což je cestou k deviantnímu a kriminálnímu jednání, které si však pachatelé neuvědomují. Oběti nejsou obeznámeny s právní cestou řešení problémů a noří se hlouběji do neformálního a nelegálního řešení.

4.4 Další typy vyloučení

Různí autoři analyticky rozlišují mechanismy (dimenze), ve kterých se se sociálním vyloučením setkáváme: ekonomické, kulturní a sociální, symbolické, politické a prostorové vyloučení.

"Mechanismy působení implikují adaptaci, kterou rozumíme přizpůsobení se jedince situaci sociálního vyloučení, ve které se nachází. Reakce na specifické podmínky života na okraji společnosti se nutně projevuje určitými vzorci jednání,

*kteře mohou být v rozporu s normami a hodnotami většiny společnosti a jako takové jsou většinou nahlíženy negativně. Tyto vzorce jednání lze tedy označit jako maladaptivní, což znamená, že jsou funkční pouze v podmínkách sociálního vyloučení a nejsou použitelné ve většinové společnosti. Jinak řečeno, v důsledku adaptace na sociální vyloučení si lidé osvojují návyky a životní vzorce, které znemožňují uspět ve většinové společnosti, a zpětně tak posilují a reprodukuji stav vyloučení.“*¹³

*„Odlišné mohou být přitom i ty vzorce chování, které nejsou reakcí na specifické podmínky sociálního vyloučení, ale souvisejí s nimi. Jsou většinou důsledkem uzavření cest ke standardním způsobům řešení některých problémů, se kterými se setkávají jak osoby ohrožené sociálním vyloučením, tak širší společnost. Někteří odborníci se domnívají, že způsoby adaptace na podmínky sociálního vyloučení jsou natolik specifické a komplexní, že zakládají vlastní subkulturu. Tato subkultura pak bývá nazývána jako kultura chudoby, kultura segregace, kultura sociální izolace atp. Existence této subkultury může být přitom samotnou příčinou sociálního vyloučení.“*¹⁴

4.4.1 Prostorové vyloučení

Prostorová segregace je také projevem sociálního vyloučení. Jedná se o jeden z nejviditelnějších projevů. Stručně řečeno, jde o proces, kdy jsou určité sociální skupiny odsouvány do různých míst, oblastí a lokalit. Je tak konáno kvůli sociokulturnímu a ekonomickému statusu. Co se týče statusu ekonomického, děje se tak i přirozeně, jako důsledek nerovné společnosti.

¹³ Katedra antropologie FF ZČU. *Sociální vyloučení a prostorová segregace* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/cs/publikace/prehledove-studie/socialni-vyloucení-a-prostorova-segregace>

¹⁴ Tamtéž

Druh prostorového vyloučení je možné pozorovat i na úrovni, kterou práce řeší – mezi erotickými pracovníky. Jelikož se prostorová segregace přímo váže na tu sociální, vyplývá, že i na úrovni prvotního vyloučení jsou jisté rozdíly.

K primární exkluzi dochází na úrovni standardní společnosti, kdy jsou vykonavatelé sexuálních služeb touto společností vytlačováni na její okraj. Jak je známo, hranice se stále posouvají, a tak si i nově vznikající společnost vytváří nové meze, které ohraničují její fungování. Není tak teoreticky možné dojít až na okraj.

Podíváme-li se na proces prostorového odsouvání nežádoucích skupin v naší problematice, je zde naprosto zřejmý. Sociokulturní faktor zasahuje i v této společnosti velmi silně a jak vyplývá z výše uvedeného, v každé skupině, dle místa stanoviště, se setkáme s rozlišným složením pracovního kolektivu. Laicky řečeno, je v tomto odvětví jakýsi druh hierarchie – ženy vyskytující se na hotelech lepších úrovních nepovažují za sobě rovnou tu, která má praxi na ulici. Nepustí ji do hotelu a ona je tak odsunuta v rámci prostoru. Dochází tak k postupnému prohlubování vyloučení a tím se ztěžuje návrat, či posun k lepším podmínkám a lepší dostupnosti zdrojů.

4.4.2 Dobrovolné vyloučení

U některých skupin se můžeme setkat s dobrovolností sociálního vyloučení. Jedná se o převážně o skupiny etnické a náboženské, které přichází do cizí země. Z důvodu rozdílnosti kultur mají členové těchto skupin tendenci seskupovat se do vlastních společenství a vytvářet komunity oddělené od ostatních. Činí tak z vlastního rozhodnutí, ale i v tomto případě zde panuje špatná přístupnost zdrojů, jelikož se komunity opět usídlují v okrajových lokalitách.

V tomto případě se vytváří trh práce na lokální úrovni, není zde sociální kontrola, vytrácí se kontakt s okolní společností, od které je možné přejímat vzorce chování. Postupem času se se vytratí *“sociální struktury charakteristické pro*

*organizovanou kapitalistickou společností, jako jsou trh práce, církve, instituce sociálního státu, dobrý, ale i sociální sítě atd. Často se o těchto oblastech hovoří jako o “no go adresa”, neboť do nich nechodí nejen ti, kdo zde nebydlí, ale často ani policie.”*¹⁵

Co se týká například imigrantů, zde je situace také velmi komplikovaná. Jejich podpora státem v ekonomické oblasti, kdy je stát svými prostředky podporuje k vytvoření kvalitních životních podmínek, ne vždy znamená, že se začlenění stane skutečností. Sociální integrace je složitý proces založený i na okolní komunitě. Pokud ta bude nově příchozí a vznikající společnosti odmítat a uznávat, ti se sami rozhodnou uzavřít vlastní vyloučené společenství s vlastními hodnotami.

Musíme si však uvědomit, že se nejedná se jen o znevýhodněné, ale i o privilegované.

4.5 Sociální začleňování a sociální politika

Jako první je nutné si uvědomit, že sociální inkluze není protikladem sociální exkluze. Avšak tyto dva pojmy spolu úzce souvisí a nelze je oddělit. Co se týče sociální politiky, strategie inkluzivní agendy je důležitá v tom smyslu, že se snaží zabránit riziku a také důsledkům, které zapříčiňuje nezaměstnanost a chudoba. Dále pak se snaží o to, aby byly zajištěny přístupy k institucím a zdrojům, které si dávají za úkol zjednodušit sociální začleňování.

Protože je sociální exkluze multidimenzionálním problémem, sociální začleňování je o to komplikovanější. Různé dimenze vyloučení se mohou vzájemně krýt a vytvářet tak mnohočetnou deprivaci. Znamená to, že vyloučení v jedné oblasti může znesnadňovat začlenění v oblasti druhé a znesnadňuje působení pozitivních vlivů opatření proti jednotlivým dimenzím exkluze.

¹⁵ SIROVÁTKA, Tomáš. *Sociální vyloučení a sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4225-7.

Z toho důvodu je zapotřebí, aby systémy působící v rámci sociálního začleňování působily vzájemně provázaně a paralelně. Pokud by byly jednotlivé přístupy k opatření izolované, může nastat taková situace, kdy jejich působení nebude účinné jako komplexní řešení, tj. bude ho možné aplikovat pouze na jednu dimenzi problému a ostatní tak zůstanou bez řešení. Avšak to nevyřeší situaci jako takovou, jelikož pokud se izoluje problém vyloučení v jedné oblasti, může přetrvávat v oblasti druhé.

*“Zatímco opatření sociální politiky mají značný vliv na ekonomickou dimenzi sociálního vyloučení (potřeba, aktivity na trhu práce) - a tyto dimenze jsou tradičně v centru zájmu sociální politiky, je jejich vliv na sociální dimenzi jen částečný. Ještě omezenější vlivy mají pak opatření sociální politiky na politickou či kulturní dimenzi sociálního vyloučení”*¹⁶

Modely, které se sociální politika pokouší aplikovat pro lepší začlenění, ačkoli nejsou zcela komplexní, mohou vést k posílení možností vyloučených. Toto posílení pak může mít za následek zvýšení postavení ve společnosti u vyloučených osob i skupin a vytváří jim tak prostor pro projevení zájmu o podílení se na životě v okolní společnosti (viz Obrázek 4-1).

Přístupů k tématu sociálního začleňování je v současnosti několik. Mezi základní výklady, které ale nahlížejí na různé přístupy k sociální politice, můžeme zařadit tyto tři: redistributivní, integrativní a moralizující.

- 1) Redistributivní – zaměřuje se především na spravedlivé rozdělení a přidělení dávek pocházejících ze sociálního zabezpečení. Jeho hlavním zaměřením je chudoba, kterou se snaží odstranit.

¹⁶ Mareš, P., & Sirovátka, T. (2008). Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začlenování (inkluze) - koncepty, diskurz, agenda. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44(2), 271-294. doi: 10.13060/00380288.2008.44.2.03

- 2) Integrativní – staví na nutnosti mít placené zaměstnání. To je jak zdrojem příjmů, tak může napomáhat k překlenutí izolace na poli sociálních vztahů.
- 3) Moralizující – tento přístup předpokládá tu myšlenku, že za sociální exkluzí stojí především patologické chování jednotlivců. Hovoříme o morálních a kulturních hodnotách, kde je zapotřebí resocializace postižených za pomoci sociální práce.

Sociální vyloučení		Sociální začlenění	
Oblasti	Indikace	Předpoklady	Sociální politiky
<i>ekonomické aktivity</i>			
- spotřeba	chudoba a materiální deprivace	zdroje – redistribuce: - příjem - jiné zdroje - bydlení	podpora příjmů sociální služby podpora bydlení
- aktivity na trhu práce	ne/zaměstnanost kvalita zaměstnání	flexibilita přístup (princip rovných šancí + sociální kapitál) schopnosti (lidský potenciál)	pobídky k práci opatření proti diskriminaci pozitivní diskriminace aktivní politika zaměstnanosti celoživotní učení sociální služby
<i>sociální aktivity</i>	(ne) participace v sociálních kontaktech omezená šíře a kvalita kontaktů	sociální kontakty a sítě kvalita kontaktů a sítí důvěra v jiné lidi	sociální práce prevence izolace empowerment, spoluúčast, partnerství
<i>politické aktivity</i>	(ne) participace v politických aktivitách – jako jsou např. volby, organizovanost	důvěra v instituce legitimita reprezentací a politického systému	přístup k realizaci politických a občanských práv politika recognition (uznání)

Obrázek 4-1 Dimenze sociálního vyloučení a začleňování, oblasti sociální politiky ¹⁷

¹⁷ Mareš, P., & Sirovátka, T. (2008). Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začlenování (inkluzie) - koncepty, diskurz, agenda. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44(2), 271-294. doi: 10.13060/00380288.2008.44.2.03

4.6 Teoretický případ

Pro lepší přiblížení a uchopení problému sociálního vyloučení si uvedeme příklad, kde se zaměříme na potíže, které naši fiktivní postavu provázejí na cestě životem. Následně rozebereme, proč se situace vyvíjela daným způsobem a jak by jí šlo přecházet.

Milena, studentka ekonomického lycea ve středně velkém městě pocházející ze střední třídy je dcerou rodičů, kteří jsou ve společnosti oblíbeni a díky svým zaměstnáním i uznáváni. Je jedináček, u spolužáků i učitelů oblíbená nejen díky dobrým studijním výsledkům. Na začátku 3. ročníku, tedy v 18 letech, přišla se svým přítelem, který byl v posledním ročníku jiné střední školy, do jiného stavu. Jeho sociální status je téměř totožný s Mileniným. Když se Milena svěřila s nastalou situací příteli, odmítl přijmout jakoukoliv zodpovědnost, stejně jako jeho rodiče. Rodiče Mileny doporučili své dceři, aby podstoupila interrupci, což Milena odmítla. Následně na ni rodiče zanevřeli, ale nechali ji u sebe bydlet. Ve škole se Mileně nedostalo pochopení a jak ze strany spolužáků, tak kantorů se jí dostávalo posměšků a narážek, které začaly hraničit s diskriminačním chováním. Proto se rozhodla školu opustit a soustředit se na sebe a dítě. S tím se rodiče neshodli a Milena byla donucena opustit jejich domov. Na přechodnou dobu Mileně pomohla její kamarádka, ale po porodu musela Milena i dítě odejít. Když Milena začala pobírat rodičovský příspěvek, odstěhovala se do velkého města, kde si našla spolubydlení, které si mohla finančně alespoň trochu dovolit, spolubydlící byla ve stejné situaci. Vzájemně se podporovaly. Milena se pokoušela najít zaměstnání, ale protože v něm mohla trávit jen málo času a díky svému nedokončenému vzdělání a, sociálnímu statusu, který vznikl nepříznivou finanční situací, našla pouze takovou práci, kde nepobírala příliš vysokou mzdu. Jelikož byla zvyklá na nějaký standard, který jí poskytovali rodiče, měla potřebu vydělat více peněz pro sebe i dítě. Protože se již v této době začala postupně vyčleňovat ze společnosti, dostala se do společenských kruhů mimo její běžnou sociální vrstvu. Spolubydlící jí nabídla místo tanečnice v klubu, kde sama pracovala. Postupem času, díky svému vzhledu a vytvořením

nového sociálního kruhu, začala dostávat nabídky k sexu. Zprvu se jim vyhýbala, ale vidina peněz ji nakonec zlákala a začala se poskytování sexu za úplatu věnovat naplno. Začala se prohlubovat propast mezi ní a společností, ve které vyrůstala. Když Milenini rodiče projevili zájem o vnouče, Milena to ze strachu nedovolila. Neboť se pohybovala v okruhu lidí v šedé zóně, nacházela zde i partnery. Díky fyzickému a psychickému násilí, kterému se jí dostávalo, začala užívat návykové látky. Sklouzla tak opět hlouběji na okraj společnosti, nevěnovala se dítěti, které jí nakonec bylo odebráno sociální péčí. Tím upadla do hlubokých depresí, zvýšila příjem dávek drog, její atraktivní vzhled ji opustil, kluboví klienti o ni přestali projevovat zájem, ztratila výdělky. Byla nucena prodávat se levně, na ulici, častokrát za dávku.

Proč všichni odmítli Mileně pomoci?

Jejich sociální status byl ve společnosti pevný a obávali se narušení svého postavení. Možná doufali, že jejich chladným přístupem dostane Milena rozum, dítě odloží a bude se nadále věnovat studiu a problémům mladých dospělých.

Proč odešla do velkého města?

Obava ze sociálního vyloučení a také odmítání ze stran společnosti, na kterou byla zvyklá. Stud. Lepší dostupnost podnájmů, anonymita.

Jak se ještě dozvíme v následujících kapitolách, s tímto druhem úniku se v oblasti sexbyznysu setkáváme poměrně často. Nemusí se jednat přímo o přestěhování se do velkého města, ale jen vyhledání místa provozu praxe pro dosažení ochrany svého "já".

Proč měla problém s nalezením kvalitního zaměstnání?

Mladá matka samoživitelka se základním vzděláním. Kvůli vzdělání omezený výběr na pracovním trhu. Péče o dítě je také přitěžující okolnost. Zaměstnavatele nezajímá možný potenciál. Špatná finanční situace jí nedovolila o sebe náležitě pečovat a už jen díky vzhledu vůči ní panovala stigmatizace.

I v moderní společnosti dnešního světa bohužel vládne míra diskriminace mladých žen při hledání zaměstnání. Jde především o předpoklad, že plánují založit rodinu, a tak se stanou méně perspektivním zaměstnancem. Pokud už potomky mají, převládá obava, že často nebude v práci absentovat. V celku to znamená, že do ní vložené úsilí k vytvoření kvalitního zaměstnance by mohlo přijít vniveč.

Co ji vedlo k rozhodnutí zahájit kariéru v sexbyznyse?

Názor společnosti je, že hlavním činitelem v tomto rozhodnutí jsou finance. To je ve valné většině pravda. Za tímto důvodem jsou však schované další podněty, které nejsou na první pohled zcela zřejmé.

V uvedeném případě se také jedná o zlepšení finanční situace. Důvody, které jsou ale ukryty hlouběji, jsou obavy, láska, péče. Strach, že se nedokáže postarat o dítě, které miluje a kterému obětovala svůj dosavadní život. Zajistit jemu, ale i sobě to, co pro ni bylo celý život běžným standardem. Touha žít normálním životem a opět se začlenit do společnosti, k čemuž mají pomoci vydělané peníze. Naivní sny, že i ona může zažít své "Pretty Woman".

Protože byla nucena postavit se na vlastní nohy velice brzy a za nelehkých událostí, myšlení a následně rozhodování mohlo být zkreslené. Ovlivnitelnost situací a kolektivem jsou nepopiratelné podněty, na základě kterých se rozhodujeme i ve snazších věcech. Vracíme se k naivitě, která by zde ještě mohla být spojena s nízkým věkem, nedokončeným vzděláním – plochý pohled na budoucí následky.

Z jakého důvodu nedošlo ke zlepšení, ale naopak ke zhoršení situace?

Jestliže se staneme obětí sociálního vyloučení, je obtížné, až téměř nemožné se ze situace vymanit. Co ale nastává, je opětovné prohlubování vyloučení. Různé druhy vyloučení na sebe vzájemně působí a dostáváme se do uzavřené smyčky. Pokud se tedy Milena rozhodla vstoupit do sféry sexbyznysu, musela počítat i se změnou sociální skupiny, která se bude v jejím nejbližším okolí nacházet. Protože jí nezůstali přátelé z předchozího života, byla nucena si najít nové. Hledat mohla jen mezi novými kontakty. Tím hlouběji zabředla do skupiny, jejíž působení nemálo kdy směřuje až do kriminální sféry. Změnil se nejen styl života, ale i priority.

Touhou zůstalo nalezení partnera, které na základě výše zmíněných faktorů nemělo šanci skončit jinak než fiaskem.

V oblasti, kterou zde rozebíráme, je téměř prototypem násilné chování a vybudování drogové, či jiné závislosti. To má neblahé účinky na psychický stav, který se nejrůznějšími vlivy nadále zhoršuje. Díky neznalosti a špatnému přístupu k lékařské péči je minimální šance na zlepšení.

Co by se mohlo změnit, pokud by se Mileně dostalo pochopení a pomoci?

To, jak by jednotliví aktéři příběhu mohli postupovat, je jen domněnkou. Musí se zohlednit všechny aspekty jejich současné situace, sociální inteligence a další. V případě, že by se někdo rozhodl Mileně pomoci svádět s ní její boj, by mohlo snížit jeho postavení ve společnosti, ale pravděpodobně by se jednalo jen o přechodné období. Převládá však strach z veřejného mínění, které hýbe společností. Pohled na mladé matky se nemění a reakcí bývá šok. Když by se ale její okolí přestalo tohoto mínění obávat, mohli situaci zvládnout společně. Milena by se mohla za pomoci rodičů vrátit zpět ke studiu, měla by i s dítětem zázemí a nebyla by nucena obstarávat si do určité doby všechny finanční prostředky. Až by ta doba nastala, měla by více možností, jak se uplatnit.

5 PROSTITUCE JAKO JEV

Stejně jako většina živočišných druhů ani my, lidé, nejsme naprogramováni k celoživotní monogamii. Ale jakožto nejinteligentnější druh živočichů máme důkladně zakódované společenské normy, do kterých se monogamní vztah řadí. Navštěvování prostitutek je pak pro některé jedince přípustnější než praktikování vztahů polygamních, polyamorních atd.

Výraz prostituce má kořeny v latinském názvu „prostitutio“, jehož význam lze popsat jako nabízet se, či ukazovat se. Pod pojmem prostituce, nebo prostituování se skýtá nabízení sexuálních služeb za nějaký druh úplaty. Tato úplata nemusí být vždy pouze peněžítá, ale může mít různé formy, avšak se jedná především o formu peněžitou. Prostitující se osoby tak poskytují erotickou službu za účelem uspokojení platícího zákazníka.

Osoby, které vykonávají prostituci, nalezneme napříč všemi sociálními vrstvami. Nelze je proto tak jednoduše odlišit od zbytku společnosti.

Prostituce jako taková, a stejně tak její vykonavatelé, nejsou společností obecně dobře přijímáni. Jedná se o negativní patologický jev, který jednoznačně porušuje nejen sexuální společenské normy. Nejistou vyvolává zejména v oblastech zdravotní péče, kriminality, morálního a sociálního ovlivňování.

Základním faktorem pro možnost udržení erotického trhu je vzájemnost nabídky s poptávkou. Z ekonomie víme, že bez nabídky není poptávka a opačně. Jedná se převážně o to, že nabídka je velice rozmanitá, a proto si každý přijde na své.

Musíme si uvědomit, že v každé oblasti je jiné složení prostituujících osob a také jiné důvody, které je vedou k zahájení praxe. V pohraničních oblastech v Česku se setkáme s cizinkami celkem běžně. Kdežto v moravském a slezském

pohraniční je přítomnost cizinek spíše unikátní. V každém regionu se setkáme s jiným složením nabízejících se osob, a to jak z hlediska etnického, tak ze stran toho, co je vedlo k rozhodnutí zahájit praxi v erotice. Například Praha je velice specifická a jako zajímavost lze uvést vysoký výskyt studentek vysokých škol, které začaly s vidinou nadprůměrných výdělků. Narozdíl od regionů, které jsou postiženy vysokou mírou nezaměstnanosti, není Praha zahlcena pouliční prostituční scénou. V regionech, které jsou zatíženy nepříznivostí pracovního trhu, se s pouliční prostitucí setkáme celkem běžně a panují zde především jiné důvody k výkonu práce.

5.1 Druhy prostituce

Prostituci můžeme rozdělit do několika kategorií podle druhu určujících faktorů. Základní faktory pro rozdělení jsou dva. První dělení je na základě subjektů, které poskytují sexuální servis. Řadíme sem ženy, muže, děti a transgender. Druhým kritériem je prostředí, ve kterém bude poskytovaných služeb využíváno.

Podle kritéria prostředí poskytování služeb je pak dále možné předpokládat, na jaký typ poskytovatele narazíme. Stručně řečeno, nemůžeme čekat, že na ulici se setkáme s ženou vzdělanou, bez kriminální minulosti s patřičným vzděláním, kterou bychom mohli mimo jiné využít ku příkladu jako společníci a opačně.

Stejně tak na tomto základě můžeme zhruba odhadnout cenovou kategorii, ale i typ zákazníka, a především jeho preference.

5.1.1 Dle poskytovatelů

Dělení na základě poskytovatele má téměř jasně vymezená kritéria pro určení, o jaký druh služby se klient zajímá. Stěžejní kategorií je ženská prostituce.

Jedná se o nejpočetnější skupinu, a to bez ohledu na další faktory – věk, rasu, sociální status aj.

Mužská prostituce nás také provádí po celou dobu vývoje společnosti a v historii má bezpochyby velice významnou roli. Dnes již není tak rozšířenou a stud mužů za poskytování sexuálních služeb je větší než u žen.

Nejzávažnější skupinou jsou děti. Setkáme se i s dobrovolným výkonem, ale převážně se jedná o “nucené práce”. Tuto skupinu je nutno potírat a jejímu výskytu předcházet důslednou prevencí.

5.1.1.1 Ženská prostituce

Ženská prostituce tvoří a tvořila vždy nejvýznamnější součást erotického byznysu. Jedná se cca o 80 % procent nabídky. Ženská prostituce je orientována převážně heterosexuálně a můžeme ji rozdělit do několika skupin. A to podle kvality poskytovatelky a také podle místa.

5.1.1.2 Dětská prostituce

Dětskou prostituci můžeme bezesporu označit jako nejhorší druh prostituce vůbec. Jedná se jak o natáčení pornofilmů, kde jsou děti hlavními aktéry, tak i o jejich sexuální zneužívání. Vzhledem k nízkému věku, ve kterém je převážná většina dětí, jedná se o kombinace trestných činů, které jsou na dětech vykonávány. Doprovodným jevem je psychické a fyzické násilí. Je neobvyklé, aby dětští prostituti působili samostatně, jsou většinou pod vlivem kuplíře či rodinného příslušníka.

K tomu se vztahuje, jak se děti do této situace dostanou, a také to, že je jejich minulost téměř vždy provází po zbytek jejich života. Děti vykonávající sexuální činnosti pocházejí často z nekvalitního rodinného zázemí, kde se trestná činnost

vyskytuje jako norma. Drogová závislost v tomto případě není výjimkou a vymanit se tak ze špatného vlivu je ještě mnohem obtížnější.

5.1.1.3 Mužská prostituce

V dnešní době možno považovat za stále sílící trend. Mužská prostituce má téměř stejná specifika jako ženská. Ačkoliv se odehrává spíše na poli homosexuálně orientovaných vztahů, homosexuální orientace není u poskytovatelů podmínkou. Nezřídka je motivací cenové ohodnocení služeb, které je vyšší než u žen.

Převážná většina těchto pracovníků pochází z disfunkčního prostředí a profesi vykonávají již od útlého věku. Setkáváme se zde se závislostmi, které bývají příčinou začátku této profesní dráhy. Z hlediska bezpečnosti jsou mužští prostituti nejrizikovější skupinou, co se týče zdravotní oblasti. Dochází zde k přenosu HIV/AIDS a dalších pohlavně přenosných chorob.

5.1.2 Dle prostředí

Prostředí, ve kterém jsou služby poskytovány, je také jedním z určujících faktorů, s jakou službou a s jakým poskytovatelem se setkáme.

Můžeme až říci, že se zde jedná o jakési vzorce. Jak již bylo zmíněno výše, na ulici nemůže klient očekávat “luxusní zboží”.

Místo, kde se prostituující osoba nachází a které považuje za své stanoviště, je dáno i sociálním statusem a cílem, na který se shání peníze.

5.1.2.1 Hotelová prostituce

Termín hotelová prostituce je jako u dalších odvozen od místa, kde je služba vykonávána. Jedná se o ženy na úrovni, které své služby poskytují na základě předchozí, většinou telefonické domluvy. Na základě kvality hotelu lze odtušit

kvalitu pracovnice. V tomto odvětví jsou hojně zastoupeny studentky vysokých škol. Zde se setkáváme se spoluprací taxikářů a zaměstnanců hotelu.

5.1.2.2 Bytová a privátní prostituce

Jako u předchozích typů i zde je název odvozen od místa, kde jsou služby poskytovány. O byt se zpravidla dělí více osob, které se podílí na placení poplatků, či si majitelka přímo vybírá poplatky od nájemkyň a sama provozuje praxi.

5.1.2.3 Barová prostituce

Jedna z nejnebezpečnějších forem. Služby jsou poskytovány v masážních salónech, přizpůsobených barech a striptýzových klubech. Již zde se setkáváme s obchodem s bílým masem. Praxi vykonávají Češky, mnohdy i cizinky.

5.1.2.4 Pouliční a silniční prostituce

Jedná se o nejnižší vrstvu. Nalezneme zde převážně osoby pocházející ze špatného sociálního zázemí, s kriminální povahou, osoby na útěku, nebo bez povolení k pobytu. Obchod s lidmi a kuplířství je zde normálním jevem.

6 PŮVOD POČÁTKU POSKYTOVÁNÍ EROTICKÝCH SLUŽEB

Příčin a důvodů, které vedou k rozhodnutí začít poskytovat erotické služby, je několik. Stigma, které zde přetrvává, je především ohledně vzdělání a sociální situace pracovníků. Toto však není podmínkou. Motivací může být několik a nesmíme zapomenout na vzájemně působící faktory, které každé rozhodnutí provází.

6.1 Chudoba

Jako nejčastější příčinu bychom označili finanční situaci. Vidina snadného výtěžku v námi určenou dobu je lákavá. A to zejména pro osoby nižšího věku. S tímto se setkáme hlavně v pohraničních oblastech, kde je vyšší míra nezaměstnanosti, a tak někdy nezbyvá než se uchýlit k nejnutnějšímu. Co se týče chudoby jako takové, může nastat z různých důvodů – špatná životní situace, často již od dětského věku, odloučení se od partnera, nemožnost sehnat zaměstnání aj. Již zde se tak setkáváme s počátkem sociálního vyloučení, které se dále prohlubuje.

6.2 Disfunkční prostředí

Je obecně známo, že lidé vyrůstající v disfunkčním prostředí, kde nemají kvalitní vzory a možnost rozvíjet svůj intelekt, se z tohoto prostředí vymaní v minimálním počtu případů a pokračují tak v tom, co je jim blízké. Kriminální a patologické chování je v těchto případech normální a nikdo nepovažuje za nutné tyto zvyky měnit. Opět se jedná o skupiny, které jsou ze standardního společenství vyloučeny a pohybují se tak na hranici sociálního vyloučení. S touto skupinou se pojí i nedostatek financí, jak již bylo zmíněno výše.

Není výjimkou setkat se s prodáváním dětí vlastními rodiči a tyto děti pak nadále pokračují v praktikování v dospělém věku, jelikož nic jiného neznají. Pokud

se však mladý člověk chce z daného prostředí vymanit a opustí jako bezprizorní jedinec svůj domov, i tak se s největší pravděpodobností uchýlí k tomuto byznysu.

Disfunkční prostředí plné násilí a nepřiměřené dominance však nemůžeme vztahovat pouze na dítě a jeho vývoj. Setkáme se s ním i u dospělých párů, kdy muž nutí ženu k výkonu sexuálních aktivit. Obvyklé je též násilné vypěstování drogové závislosti, díky které je pak subjekt ochotnější podmanit se.

Patologie je zde velmi rozsáhlá, ale v globálním měřítku lze pojmenovat problémy jako je rozpad rodiny, nekvalitní komunikace v rodině, absence jednoho z rodičů, problémy ve vzdělávacích institucích. Tyto patologické jevy pak ovlivní vývoj jedince, který si vytvoří svět s vlastními hodnotami.

6.3 Vlastní potěšení

Všichni si hledáme zaměstnání, které nás alespoň do určité míry bude v životě naplňovat a ani v sex byznysu tomu není jinak. Část poskytovatelů erotických služeb je zde naprosto dobrovolně, bez hlubšího důvodu, který bychom za výkonem této profese hledali. Jedná se o jedince se zvýšeným sexuálním libidem. Pokud má jedinec vysokou spotřebu sexuálních partnerů, jistě dříve či později začne uvažovat nad výhodností, vybudovat si ze záliby byznys.

Můžeme se také setkat s ženami, které se celkově vyskytují v dobré životní situaci, jen touží po dobrodružství. I zde je možnost, že svůj dosavadní život, pracovní, opustí a začnou se “koníčku” věnovat naplno.

6.4 Sociální problémy

Sociální problémy jsou velice častou příčinou, proč se sex byznysem začít. Typickou poskytovatelkou erotických služeb jsou ženy kolem 30. roku věku, se dvěma dětmi, bez partnera, ve velmi špatné finanční situaci. Tyto ženy mají potřebu

ukojit potřeby své, ale především postarat se o své děti. A to převážně v období, kdy jsou bez zaměstnání, nebo jejich příjmy nejsou dostatečně vysoké, a tak potřebují “jednoduchý” a rychlý přivýdělek.

Například žena se základním vzděláním, matka čtyřleté holčičky, partner po výkonu trestu, nezaměstnaný, s dluhy, řekla: *“Já ale nic jiného neumím a musela jsem najednou vydělat hodně peněz za krátkou dobu, abych se postarala o malou.”*

Situace se zhoršuje, pokud partner nebo ex partner neplní své povinnosti a žena zůstává na vše sama.

6.5 Předčasné zahájení pohlavního života

Jedna z příčin je rizikové sexuální chování u mladistvých, kteří zahájili svůj pohlavní život v raném věku. K vytvoření návyku a tak zboření, či dokonce nevytvoření zábran vede zvýšená konzumace pornografie, nadměrný sexuální kontakt nejen s náhodnými známostmi převážně bez použití ochrany (prezervativu). Setkáme se tak zde s vysokou mírou promiskuity, prostitučního chování. Tyto jevy pak dále mohou vést k výkonu kriminální činnosti a výskytu pohlavně přenosných chorob. V daných případech může být dítě pasivní obětí, tak i aktivním provozovatelem.

6.6 Další důvody

Mezi jiné důvody zařadíme drogovou závislost, která je zde míněna jako předchůdce, ale i jako motivační prvek. Zde se setkáváme i s úplatou v podobě dávky, která by stejně byla za finanční odměnu použita ke stejnému účelu. Etnický původ je velmi silný ovlivňující faktor. V jistých etnických skupinách jsou zakódovány vzorce chování, které zbytek společnosti považuje za deviantní, ale v této skupině jsou zcela normální.

Jedním z hlavních stigmat je dosažené vzdělání. Sice není podmínkou, že pouze osoby s nižším vzděláním se uchýlí k praxi v erotice, lze to však považovat za velmi silný předpoklad. Vztahuje se k tomu i nižší míra zaměstnatelnosti a závislost na podpoře státu, která není bezedná.

Všechny tyto skupiny se opět nachází na okraji společnosti.

7 MOTIVACE

Motivací k započetí kariéry v erotickém průmyslu je, jak bylo zmíněno výše, několik. Konkrétněji se jedná o motivaci vnější, vnitřní a racionální. V každé výše zmíněné skupině vedoucí k začátku můžeme najít osoby, které mají různou motivaci a nelze tak přesně specifikovat, co bylo tedy vlastně tím primárním důvodem. Okolnosti si žádají širší pojetí problému u každého jednotlivce.

7.1 Vnější motivace

Tlak. Převážně tlak okolí a situace, v níž se osoba vyskytuje. Z tohoto hlediska v podstatě neexistuje dobrovolnost výkonu prostituce. Osoby jsou dotlačeny do situace, která jim jiné východisko neumožňuje. Nezaopatřená mládež, matky samoživitelky, lidé bez doma žijící v nuzných podmínkách.

7.2 Vlastní motivace

Není výjimkou, že si poskytovatel poskytovanou službu užívá stejně jako klient. Pokud má žena, muž a jiní enormní zálibu v sexu, proč to nezužítkovat ve svůj prospěch?

Zařadit sem ale můžeme všechny skupiny zmíněné v předchozím bodě. Mají jasnou motivaci, jak zlepšit svou situaci a vidí to jako jediné a výchozí řešení.

7.3 Racionální motivace

I prostituce je normální práce. Bez poptávky není nabídka a opačně. Vysoká forma výdělku, časová flexibilita. Po zralé úvaze a vyřčení všech pro a proti se dostaneme k racionální úvaze, proč kariéru započít.

8 PREVENCE ZAHÁJENÍ VÝKONU PROSTITUCE

Prostituci, společností označovanou jako sociálně patologický negativní jev, je dle názorů nejen společnosti, ale i odborníků potřeba regulovat a dohlížet na ni, ideálně zákonem. Na našem území je však legislativa nedokonalá a lepší podmínky jsou tak vytvářeny přímo pro prostitutky, kuplíře, pasáky a další.

Od 90. let minulého století situace rozšíření prostituce prospívá, a to především v blízkosti německých hranic a na území velkých měst.

Nedořešená legislativa, nízký respekt vůči Policii... To je jen úvod do celé problematiky, která je příčinou rozvoje prostituce. Setkáváme se s názorem, že alespoň určitá míra legalizace by pomohla jako prevence s bojem proti rozšiřování prostituce. Je stále častější a ozývá se stále z více stran. K tomu se také vztahuje možnost legalizace prostituce jako povolání vykonávaného na základě živnostenského listu. S tím je dále spojeno odvádění daní a opětovná větší míra kontroly.

Některé z faktorů, které mají přímo negativní vliv na prevenci a kontrolu, jsou následující:

- vstup do Schengenského prostoru, nával turistů
- zrušení § 203 trestního zákona
- rozvoj sexturismu
- téměř žádná míra právního ukotvení a tím možnost nadprůměrných výdělků (vidina rychlých peněz atd.)

Lepší péče o dítě ze strany státu při nečinnosti rodičů. Uvalení sankcí na vykonavatele – kontrola ze strany státu, zmírnění motivací.

8.1 Prevence u dětí s povinnou školní docházkou

Už od útlého věku je důležité informovat mládež o rizicích spojených se zahájením sexuálního života. Nehledě na věk je možné u dítěte pozorovat sexuální chování, které negativně ovlivňuje jeho přítomnost i budoucnost. Jedná se o emotivní zakrnělost, zesílené manipulativní schopnosti. V oblasti psychologicko-sexuální je to například preference virtuálního kontaktu, neznalost sexuální problematiky, vytěsňování hrozeb pohlavních chorob. Na poli zdraví je dítě ohroženo pohlavně přenosnými chorobami (HIV/AIDS, kapavka, syfilis) a narkomanií, která dále může vést k rozvoji kriminality. Úkolem pedagoga je takovému rizikovému chování předcházet za pomoci kvalitního vztahu, který si s žáky vytvoří. Stavebním kamenem je komunikace, díky níž kantor pronikne do světa dětí. V případě, že si sám učitel nebude vědět rady, jak v případě rizikového chování zareagovat a jaké postupy aplikovat, je nezbytné oznámit zjištěné skutečnosti řediteli, školnímu psychologovi, metodikovi prevence, nebo výchovnému poradci.

Zkušenost s českým školstvím je v tomto případě rozličná. Dva studenti víceletých gymnázií ve dvou různých městech dochází k závěru, že na jedné škole byl přítomen školní psycholog a výuka o sexuální problematice nebyla tabu. Škola druhá měla pouze metodika primární prevence, jehož praktiky z pohledu současného člověka nebyly dostačující a byl zde spíše až odmítavý postoj se problematikou zabývat.

Z důvodu, že dítě tráví ve škole podstatnou část svého času, je nezbytné důležité, aby instituce plnila svou výchovnou funkci. Obzvláště v případě, že rodiče toho nejsou schopni. Bylo by tedy více než vhodné vytvořit postupy, jakou prevenci mají vzdělávací instituce praktikovat napříč republikou, aby se každému dítěti dostalo té nejlepší péče.

8.2 Informovanost veřejnosti

Pokud se uchýlíme k bagatelizování společnosti na základě dosaženého vzdělání, přístupu k informacím a jejich následnému porozumění, plyne z toho, že každá společenská větev přijímá informace různých kvalit, z různých zdrojů.

Jelikož je prostituce v České republice šedou zónou, informovanost o ní a nebezpečí jak kriminálním, zdravotním, ale i sociálním, je minimální. A tak v případě skupin, které se nijak nevěnují sběru dat, dochází často k těm nejhorším scénářům. Nedokáží v případě potřeby vyhledat potřebné informace, ani pomoc.

I zde je prostor pro zlepšování a s kvalitnějším přístupem k informacím by bylo možné spoustě problémů předcházet, či je alespoň zmírnit.

9 ODCHOD ZE SEXBYZNYSU

Jedná se zpravidla o dlouhodobý proces, který s sebou přináší velká úskalí, které musí odchodí člověk překonat. Je téměř nezbytné vyhledat odbornou pomoc, jelikož jsou tyto osoby velmi často vyloučeny z “normálního” chodu společnosti a potřebují se opět začlenit.

Celá situace závisí na psychickém rozpoložení, odhodlání, ale také na situaci na trhu práce. Situace často bývá jednodušší pro ty, kteří dříve alespoň zakusili klasickou formu výdělků.

Funguje zde i psychický tlak, který je provázen pocity méněcennosti, nízkým sebevědomím, nejistotou z budoucnosti, strachem ze společnosti a přijetí.

*“V hledání pomoci jim zčásti brání stigmatizace prostituce. Zkušenosti s násilím nelze vnímat jen jako pozadí vstupu do prostituce, násilí je také používáno, aby ženy v prostituci byly udrženy. Zároveň mohou násilné zkušenosti motivovat ženy k ukončení práce v sexbyznys.”*¹⁸

Nejčastějšími důvody k odchodu ze sexbyznysu jsou zdraví, duševní stav a ekonomický stav. Toto jsou faktory, které se během života mění a ovlivňují náš život a pohled na něj. Jako příklad lze uvést započetí nového vztahu, pokles výdělků, zdravotní stav, psychické vyčerpání (odpor ke klientům). Závažným faktorem v rozhodování je jistě věk, délka výkonu praxe.

Vyvstávají myšlenky, jaké bude opětovné začlenění do klasické společnosti.

¹⁸ ŠÍDOVÁ, Lucie, Jana POLÁKOVÁ a Hana MALINOVÁ. *Ze sexybyznysu na trh práce?: přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce*. Brno: Rozkoš bez rizika, [2013]. ISBN 978-80- 260-4963-0. str. 89

9.1 Finance a práce

Jednou z nejsilnějších otázek je, zda bude možné najít si novou práci a schopnost uživit se. Jedná se o ženy s nízkým stupněm vzdělání, jejichž trestní rejstřík často nebývá bez poskvrny. Pro ženy je důležité vytvořit si finanční plán a uvědomit si, kde mohou ušetřit. Výdaje spojené s výkonem povolání jsou v sexbyznusu vysoké, a proto je nezbytné zvedat i své příjmy. K základním potřebám patří kosmetika, kosmetické úpravy, taxi služby. Dále cigarety, alkohol a příležitostně drogy, které jsou u některých nedílnou součástí a nutností pro výkon práce. Psychologie působí i tak, že po práci má člověk potřebu odměnit se. To jsou další, nemalé výdaje.

Pokud se žena dokáže vyrovnat se ztrátou prostředí a luxusem, který jí její práce mohla poskytnout, dalším problémem je otázka začlenění se do pracovního kolektivu. Spousta pracovníků je zvyklá pracovat tzv. Sama na sebe (bez nadřízeného). Ztratily tak tendenci k respektování autorit. Další velkou změnou je pracovní režim. Práce přes den a s přesně určenými pravidly. Styl vizáže, komunikace se také mění.

Strach ze stigmatizace vede k neschopnosti uskutečnit kroky potřebné k nalezení zaměstnání. Obavy, že je na nich jejich předchozí povolání poznat, nejsou ochotny dojít na úřad práce, do pracovní agentury. Na základě jejich nízkého sebevědomí posléze staví své možnosti, kterých moc nevidí. Na klady, které i v této službě získávají, zapomínají.

9.2 Přátelé a společnost

Propast, která vzniká mezi světem sexbyznysu a ostatní společností, se začíná prohlubovat. Na základě nechápavosti a odmítání sexuálních pracovníků ve společnosti jsou nuceni vést dvojí životy. Historiky o práci, kterou nevykonávají, o vztazích, které nemají. Pocit, že okolí dokáže jejich zaměstnání odhadnout ze

vzhledu a chování na první pohled, je často pravdivý a nutí je tak stahovat ze společnosti více a více. Okruh přátel se zužuje pouze na kolegyně a kontakt z oboru. K tomu se váže strach, že někoho ze svých klientů potkají a nastane případně konfrontace. Tato obava se přenáší do doby obzvláště po ukončení praxe. Tento strach převládá u žen, které služby poskytují v rámci své země – Češka v Čechách, Němka v Německu. Vytváření nových sítí přátel a kontaktů je časově i psychicky náročné.

10 PŘEDSUDKY

Podle toho, co Gordon Willard Allport zmiňuje ve své knize O povaze předsudků, definujeme předsudek následovně: postoj vůči osobě nebo věci, který si člověk utváří bez zkušenosti s ní nebo bez ohledu na tuto zkušenost.

Předsudek je pak vytvořen pouze na základě nějakého stereotypu. Ten je následně možné vyjádřit jako silné přesvědčení. Toto přesvědčení pak vyplývá z toho, že potřebuje ospravedlnit chování buď naše vlastní, nebo cizí. Allport dále uvádí, že *“předsudek může nabývat podoby osočování, vyhýbání se, diskriminace, fyzického napadání a vyhlazování”*¹⁹

„Jeho funkce spočívá v tom, že má ospravedlnit (racionálně vysvětlit) naše chování a postoj vůči této kategorii.

Příslušníci minorit se mohou dostávat do pozice obětních beránků, kterým jsou připisovány viny za neúspěchy majority nebo viny za vlastní nedostatečnost při začleňování do majoritní společnosti. Její příslušníci tak mají tendenci hodnotit pouze „druhou stranu“ a přičítat jí na vrub i nedostatečnosti vlastní.

Tento vliv identifikovaly v nedávném výzkumu Janebová a Valová, kdy zvýšení nezaměstnanosti i mezi obyvateli majority, vedlo na Šluknovsku, kde autorky výzkum prováděly, k hledání obětních beránků, kteří byli nalezeni v dlouhodobě nezaměstnaných Romech ve vyloučených lokalitách.

¹⁹ ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. Přeložil Eduard GEISSLER. Praha: Prostor, 2004. Obzor. ISBN 80-7260-125-3.

Allport v této souvislosti hovoří o projekci, kdy „vlastní strach, hněv či neovladatelné touhy vidíme na jiných. Za naše neštěstí si nemůžeme my sami, ale někdo jiný.“²⁰

²⁰ MGR. JAN VAŠAT, PH.D. *SOCIÁLNÍ EXKLUZE A INKLUZE* [online]. [cit. 2022-03-30].
Dostupné z: <http://inul.fse.ujep.cz/download.php?idx=1279>

11 ROZKOŠ BEZ RIZIKA

Rozkoš bez rizika je nezisková organizace zabývající se pomocí a zlepšováním podmínek pracovnic a pracovníků v sexbyznysu. Pomáhají všem bez rozdílu, zda do byznysu vstupují, jsou v něm, vystupují, nebo v něm působili v minulosti a hledají pomoc.

Jejich posláním se vytvořit pro společnost takový obraz osoby poskytující sexuální služby, aby si většinová společnost uvědomila, že se jedná o matky, dcery, kamarádky, sousedky. A že se tyto ženy ocitly v tíživé životní situaci.

Osobně jsem kontaktovala vedoucí poradenského centra v Praze, paní Kateřinu Šádkovou, která mi ochotně zodpověděla mé dotazy a pomohla nahlédnout hlouběji do celé problematiky.

První a nejzákladnější otázkou je samozřejmě počet osob, které poskytují na našem území sexuální služby. Ten je v současné době přibližně 13 500, jedná se však o osoby, které jsou v jednom okamžiku ochotny poskytnout sexuální službu za úplatu. Toto číslo se samozřejmě mění v závislosti na ekonomické situaci státu a dalších ovlivňujících faktorech. Protože ale narozdíl od států, kde je prostituce legální, a tak povinná registrace, nejsou k dispozici naprosto přesné údaje. Reálně se však lze domnívat, že celkový počet prostituujících osob na území České republiky by mohl být až téměř 30 000.

Až do roku 2020 byla působnost organizace zaměřena pouze na ženy. Na žádost bývalého ministra zdravotnictví Adama Vojtěcha byla ale agenda rozšířena i na muže poskytující sexuální služby. Mužů, kteří využili služeb organizace, je momentálně asi 5 % z celkového počtu klientů, kteří požádali o pomoc. Protože vzorek mužů není ještě dostatečně rozsáhlý, je obtížné vyvozovat závěry.

Co se týče žen, tak zde panuje jasný obraz, kdo je nejčastěji prostitutkou. Jedná se o ženy ve věku 32–34, matky samoživitelky, kterým otec dítěte neposílá soudem stanovené výživné. Tyto ženy se tak snaží zlepšit životní situaci nejen svou, ale především svých dětí. Jedná se o více než 60 % žen, které v sexprůmyslu potkáme. Zajímavé je, že se průměrný věk klientek zvyšuje. Ještě přibližně před pěti lety se průměrný věk pohyboval kolem 26 let. Plyne z toho tedy, že příčinou počátku poskytování erotických služeb je špatná sociální situace. Bavíme se převážně o nedostatku financí, což vede k chudobě a ta dále k postupnému sociálnímu vyloučení. Ženy, které se tak rozhodnou vykonávat praxi v erotice, se snaží této tíživé životní situaci a tak sociálnímu vyloučení předcházet. A to i s vědomím rizika, že právě poskytování erotických služeb může být tou hnací silou, díky níž se ocitnou na okraji společnosti, tedy stanou se oběťmi sociální exkluze.

Proto v jejich životech existuje jakási nepropustnost osobního a pracovního života. Mnoho klientek, se kterými paní Šádková jedná, nemá práci v erotice jako svou hlavní pracovní činnost, ale pouze jako přivýdělek ke zlepšení situace. Je tak zřejmé, že alespoň některé ženy si uvědomují riziko stigmatizace společnosti.

Složení pracovníků a důvody, které je vedly ke vstupu do sexbyznysu, se liší region od regionu. Praha je prý velice specifická, a to i díky sexturismu. Zde není tak vysoké procento typického obrazu prostitutky, ale najdeme poměrně hodně žen, které sex baví a zajímají je vysoké výdělky. To jinde v republice nenajdeme. Hovoříme o cca 8–10 % erotických pracovníků, které neměly k zahájení této praxe vážnější důvody. Setkáváme se také se studentkami, které vystupují v roli společníků s nadprůměrnými výděly. Naopak oblast Ústeckého kraje a ostatních příhraničních oblastí je zcela pohlcena ženami ve špatné životní a sociální situaci.

Na otázku, jak často a hlavně jakým způsobem probíhá inkluze zpět do běžné společnosti, není bohužel možné mi poskytnout jasnou odpověď. Pokud se žena rozhodne sexbyznys opustit, spálí za sebou mosty a její erotická kariéra upadne v zapomnění. Představa migrace z místa, kde praxe byla vykonávána, do

místa jiného, vzdáleného, není špatná, ale častěji ženy dojíždí za prací. Opět z důvodu strachu z prozrazení identity – vracíme se k hrozbě sociálního vyloučení a stigmatizace. Přitěžující okolností, která často brání odchodu, je finanční situace. Ty, které jsou zvyklé na nadprůměrné výděvky, nejsou schopny vkročit zpět do světa běžných, průměrných příjmů. Jasným příkladem jsou studentky, které celou svou sexkariéru berou pouze jako přivýdělek ke studiu a mají v plánu po dokončení studií začít pracovat ve vystudovaném oboru. Realita je ale jiná, a tak nezřídka kdy, zůstávají i nadále. Začnou vést dvojí život.

Sociální exkluzi je možné pozorovat i mezi prostitutkami. Prostředí prostituce, jak jsme se dočetli výše, se také v rámci jejich společnosti dělí na společenské vrstvy. Pro snadnější představu zde funguje princip, který bychom mohli přirovnat k indickému kastovnímu systému. Je velmi snadné klesnout, ale téměř nemožné posunout se společensky výš. Protože se každá žena pohybuje v jiném prostředí, je obtížné sdílet svůj život, myšlenky, postoje, s někým, kdo její prostředí nezná a opačně.

Shodly jsme se na tom, že přijetí prostituujících osob závisí na společnosti. Když jsme hovořily o možnostech a přístupech k možnosti legalizace prostituce v České republice, vyvstal názor, že regulace je jistě dobrý směr, kterým je potřeba se ubírat, ale že otázkou zůstává, jakým směrem začít.

12 PROSTITUČNÍ SCÉNA VE SPOLKOVÉ REPUBLICE NĚMECKO

Ve Spolkové republice Německo dne 1.7.2017 vstoupil v platnost zákon zabývající se ochranou prostituujících osob, ProstSchG. Ten má zajišťovat rozsáhlé změny ve výkonu prostituce a také míst, kde je možné prostituci vykonávat. Zákon však zapříčinil spoustu nejistot, které s jeho příchodem vznikly. I přes to, že je v Německu prostituce legální, má každá obec svá vlastní pravidla, ve kterých oblastech je či není prostituce povolena.

Hlavní změnou, kterou ProstSchG přinesl, bylo zlegalizování výkonu prostituce a tím povinnost každé osoby poskytující erotickou službu se zaregistrovat. Zákon udává povinnosti, které je nezbytné dodržovat.

První krok zahájení práce v erotice je návštěva zdravotnické poradny – bez potvrzení o návštěvě nedostane prostiut/ka registraci a bez registrace nesmí praxi vykonávat. Zdravotní prohlídky se musí v pravidelných intervalech opakovat. A to osoby 21 let a starší 1x ročně, mladší než 21 let 1x za šest měsíců. Pro zdravotní poradenství jsou přímo zřízená pracoviště, která se zabývají zejména otázkami prevence pohlavních chorob, těhotenství, závislosti na návykových látkách. Při návštěvě je vystaveno potvrzení a platí se poplatek 35 EUR.

Dalším krokem je návštěva příslušného úřadu, v jehož oblasti bude pracovník své služby poskytovat. K registraci je potřeba, jak bylo řečeno výše, potvrzení o zdravotním stavu. Na tomto základě je vydáno potvrzení o registraci, který je každý povinnen mít v době výkonu činnosti vždy u sebe. Toto osvědčení obsahuje také fotografii. V případě, že osoba pracuje bez potřebného osvědčení o registraci, hrozí jí pokuta ve výši až 1000 EUR. Délka platnosti osvědčení se opět rozděluje podle dosaženého věku - 21 let a starší 2 roky, mladší než 21 let 1 rok. Stejně jako u zdravotní poradny se i zde platí poplatek 35 EUR za vystavení osvědčení. Ochranou variantou je tzv. Alias certifikát. Za ten si také připlatí dalších

35 EUR. Je ale vystaven na jméno, které si pracovník zvolí pro výkon svého povolání a tím se v případě kontroly prokazuje.

Od roku 2017, na základě zákona o ochraně prostituuujících osob, jsou klienti prostituce povinni vždy užívat kondom.

V Německu je prostituce povolena osobám starším 18 let. Osoby, které nedosáhly této věkové hranice a poskytují erotické služby, se nedopouštějí trestného činu. Toho se dopouští ten, který jim poskytne pracoviště. Z toho důvodu se mladiství vyskytují převážně v pouliční prostituční scéně. Trestného činu se zásadně dopouští ten dospělý, který využije sexuální služby poskytnuté za úplatu osobou mladší 16 let. Zvláštní zákony se také vztahují na sexuální pracovníky ve věku 18-21 let. Pokud pracovník v tomto věkovém rozmezí podá žalobu kupříkladu proti provozovateli nevěstince, ve kterém působí, bude jeho trest přísnější, než kdyby žalující osoba byla starší 21 let. Trest také dostane ten, kdo osobu mladší 21 let přivede k tomu, aby se začala živit prací v sexbyznyse.

Pokud se občan České republiky rozhodne pro práci v zahraničí, nic mu v tom nebrání na základě volného pohybu v Evropské unii. I tak ale potřebuje pracovní povolení k práci v Německu. K tomu se váží pracovní praxe. Pokud ty se vyskytují, je nezbytné uchovávat cestovní lístky a podklady, díky nimž je možné prokázat, z čeho je pracovník živ.

Poradenská centra radí vést si přesný a přehledný “kalendář” o počtu zákazníků a získaných odměnách, volných dnech, nemocích a výdajích. Pokud se vyskytnou mezi příjmy a výdaji nesrovnalosti, přechází kompetence do rukou daňového úřadu. Zde se, jako při tradičním povolání, odvádí daně.

Jelikož je v Německu povinná registrace prostitutek, je snazší získat přehled o současném stavu. V letech 2018 a 2019 tak bylo zaregistrováno na základě zákona o ochraně prostitutek 30 000 - 40 000 pracovník. Ke konci roku 2020 byl stav pouze

24 940, a to pravděpodobně kvůli pandemii Covid-19. Z toho je však pouze 4 882 německých občanů. Vyplývá z toho, že téměř 80 % prostituujících osob na území Německa pochází ze zahraničí. Velmi mnoho z Rumunska, ze sociálně slabého prostředí. Často je jedná o Romky, pracují zde, aby uživily své rodiny. I přes povinnost registrace je stále určitý počet těch, kteří zaregistrováni nejsou, jak určuje zákon.

Zahraníční prostitutky nejsou vůbec integrovány do německé společnosti. Jsou vyloučeny z běžného života a soustředí se pouze na výdělek.

Ty, které opravdu pocházejí z Německa, jsou téměř vždy ze sociálně znevýhodněného prostředí, bez vzdělání, závislé na návykových látkách apod.. Věnují se proto prostituci. V tomto případě je prostituce důsledek sociálního vyloučení.

Druhou skupinou německých prostitutek jsou ženy a dívky pocházející z lepších sociálních poměrů, které poskytují sexuální služby pouze narázově a okrajově. Jedná se například o studentky. Tyto ženy pak nepracují v levných nevěstincích a na ulicích, ale jako doprovod, a to i na vysoké úrovni. Tato skupina se necítí marginalizována, jelikož práce prostitutky není jejich hlavní zaměstnání a jejich okolí o této činnosti často nic neví.

Pravdou zůstává, že mnozí vnímají zavedenou právní úpravu spíše jako zákon kontrolní než ochranný. Jak důvod uvádí vyjádření se úřadům a povinnost dodržování více pravidel než dříve. Na druhou stranu cítí větší míru bezpečí a zajištění. Jako kladný prvek lze považovat striktnější sledování nevěstinců. I dle poradenských organizací a center je však nutné ochranný charakter zákona prokázat, jelikož i přes zákonnou úpravu a určitou společenskou toleranci není tato činnost přijímána jako "normální povolání".

12.1 Porovnání situace

Právní úprava, kterou Německo zavedlo, se zprvu jeví jako ideální stav, který může zlepšit nejen pojetí prostitutek jako běžných členů společnosti, ale i zdravotní stav společnosti (pohlavně přenosnou chorobou se lze nakazit nejen přímo pohlavním stykem, ale například při použití veřejné toalety), potírání obchodu s bílým masem a v neposlední řadě ochranu všech občanů i cizinců, bez rozdílu jejich zaměstnání. Odvod daní je přínosem pro státní kasu a tím i pro občany.

Jak ale bylo výše zmíněno, ne všichni souhlasí s názorem, že cesta legalizace a povinností registrace byla správná. Setkáváme se s větší transparentností, a tak menší anonymitou prostituující společnosti. Jako východisko jistě němečtí zákonodárci v tomto ohledu zavedli možnost Alias certifikátu. Pokud ale obsahuje fotografii, nezáleží, jaké jméno je na něm uvedeno, pokud bude legitimaci provádět soused. Stejný případ může nastat s úředníkem, který osvědčení o registraci vydává.

Z údajů o počtech a složení německé prostituční scény je možné vyvodit, že volba práce v sexbyznyse je důsledkem sociálního vyloučení. Ti, kteří marginalizaci nepocítují, nebo jen mírně, se pohybují v jiných kruzích a mají jiné důvody a motivaci. Legalizace prostituce tak nevede ke zmírnění sociální exkluze.

Můžeme se tak ptát, který model je lepší. Zda náš, český, nebo německý, kde se jistě snaží díky zlegalizování k prostituci přistupovat jako k běžnému povolání.

Na základě rozhovoru s pracovnící poradenského centra organizace Rozkoš bez rizika je téměř zřejmé, že ženy pracující v České republice jsou do jisté míry rády, že český stát považuje oblast sexuální práce za šedou zónu. Sice nemají právní ochranu a bezpráví, které je na nich ne zřídka kdy vykonáváno, je obtížněji právně

postihováno, ale pociťují vyšší ochranu jejich osobnosti a ta je pro ně mnohdy rozhodujícím faktorem.

13 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části je zařazeno dotazníkové řešení. Celkem se účastnilo 100 respondentů a vzhledem k povaze dotazníku až od věku 18 let.

Pro relevantnost odpovědí si musíme položit otázku, kolik z odpovídajících osob ví, co znamená pojem sociální vyloučení.

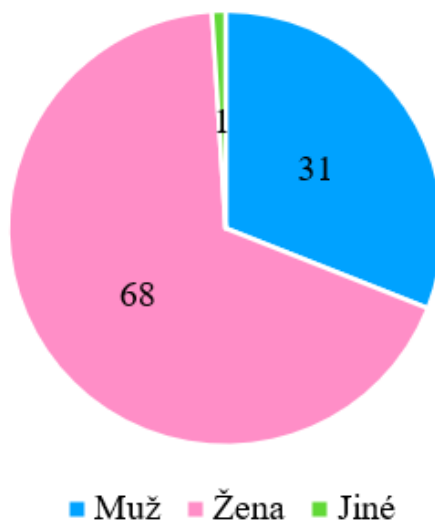
Dokáží si představit, co všechno může člověka svést na cestu práce v sexbyznyse a vcítit se do situace? Jsou si vůbec vědomi, zda se někdy setkali s někým, kdo poskytoval placené služby?

V závěru následuje vyhodnocení dle údajů, které byly na základě dotazníku zjištěny.

Vaše pohlaví?

viz Graf 13-1

Pohlaví respondentů

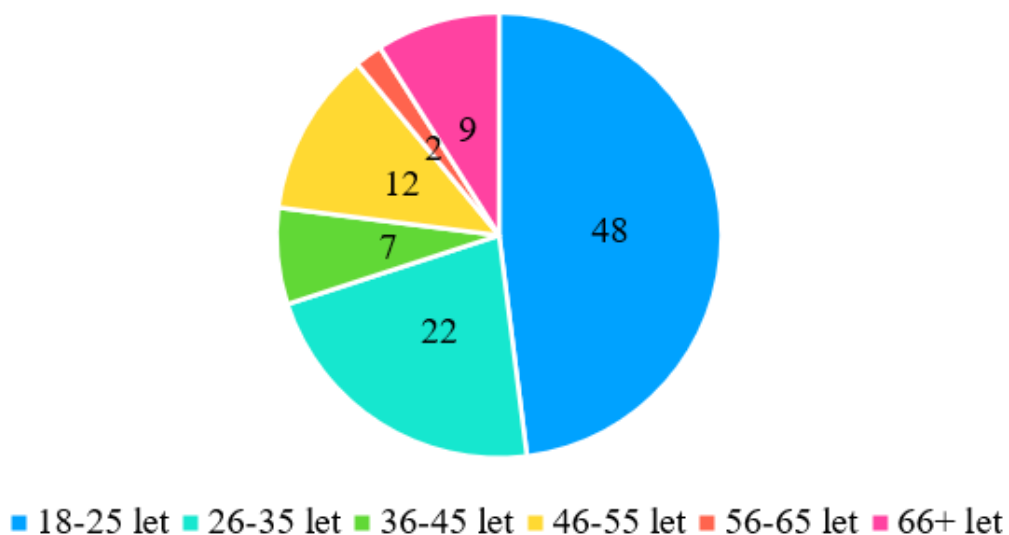
Graf 13-1 Pohlaví respondentů

Kolik je Vám let?

Na otázku odpovědělo všech 100 respondentů. Z grafu jasně vyplývá, že největší skupinou byly osoby ve věku 18-25 let (viz Graf 13-2).

Druhou nejpočetnější skupinou jsou lidé ve věku 26-35 let. Lze uvážit, že tyto dvě kategorie jsou budoucností společnosti a na jejich názoru záleží. Mají možnost ovlivnit veřejnost a změnit většinové vnímání společnosti.

Zastoupení věkových skupin

Graf 13-2 Zastoupení věkových skupin

Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

Největší počet respondentů dosáhl středoškolského stupně vzdělání. Dokončení střední školy a složení maturitní zkoušky je dnes již považováno za standard a jedinci s tímto vzděláním tvoří nejpodstatnější část střední třídy, kterou lze označit za páteř společnosti. Možno se domnívat, že výše dosaženého vzdělání ovlivňuje náš celkový intelekt a to dále souvisí s tím, jak na svět pohlížíme. V našem tématu můžeme uvažovat, že ženy s vyšším vzděláním budou mít více pochopení pro sociální otázky, jelikož je zřejmě lépe uchopí. Naopak ženy s nižším vzděláním budou uvažovat více prakticky a dokáží se lépe vcítit do situace. V praxi je možno říci, že lidé s dosaženým vyšším vzděláním mají na pracovním trhu více možností, a proto by poskytování erotických služeb volili až na posledním místě, kdežto s nižším vzděláním je možností méně, a proto tato volba může nastat rychleji.

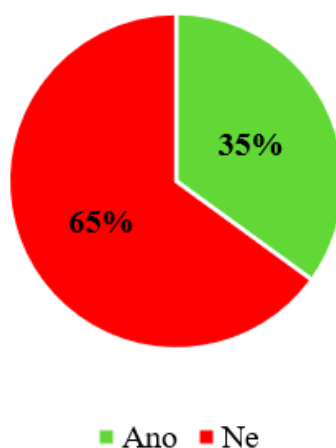
Z našich respondentů 18 uvádí své dosažené vzdělání jako základní. Avšak 14 z nich jsou stále studenty 3. a 4. ročníků středních škol.

Setkali jste se někdy s někým, kdo poskytuje/poskytoval placené erotické služby?

Poznáme, pokud se s takovou osobou setkáme? Napadne nás možnost, že by mohl zdroj jejích finančních prostředků pocházet z daného oboru? Sdělí nám, čemu se profesní život věnuje? To jsou všech ovlivňující faktory, na kterých musíme odpověď postavit. U respondentů, kteří odpověděli, že se s takovým člověkem nesetkali, musíme přihlídnout k možnosti, že jen nevědí, že do kontaktu přišli.

45 % mužů, ale jen 29 % žen se ve svém dosavadním životě setkalo s poskytovatelem (viz Graf 13-3).

Setkání s osobou pracující v sexbyznyse

Graf 13-3 Setkání s osobou pracující v sexbyznyse

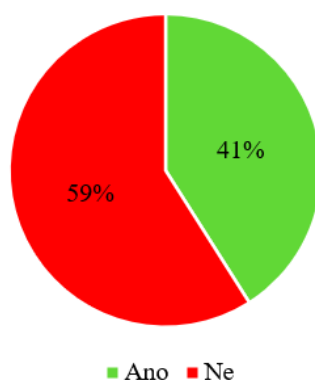
Domníváte se, že osoby pracující v sexbyznyse jsou oběťmi sociálního vyloučení?

Tato otázka rozložila koncepci teoretické části práce. Po celou dobu je poukazováno na to, že poskytování erotických služeb přímo souvisí se sociálním vyloučením a poskytovatelé těchto služeb jsou jeho oběťmi. Na grafu (viz Graf 13-4) je názorně vidět, že více než polovina respondentů s touto myšlenkou nesouhlasí.

41 dotázaných ze 100 se domnívá, že jsou oběťmi sociálního vyloučení. Z toho 31 žen, 9 mužů a 1 jiné. Tito dotazovaní žijí v Ústeckém, Plzeňském, Karlovarském, Jihočeském a Královéhradeckém kraji a v Praze. Jsou to převážně kraje, při německých hranicích a zde je koncentrace prostituujících osob vysoká i z důvodu návalu německých klientů. Co se týče Ústeckého a Karlovarského kraje, jedná se o kraje se špatnou zaměstnaností a se sociálním vyloučením se hojně setkáváme.

Odpověď ne, zvolilo 59 respondentů. Ve věkové kategorii 66+ tuto možnost vybralo 7 z 9. U této kategorie je zajímavé, jak celkově na problematiku nahlíží. Z odpovědí na danou otázku i další je vidno, že mají otevřenější mysl, než by se na první pohled mohlo zdát a dokáží na věc nahlížet ze širšího spektra.

Sociální vyloučení domněnka

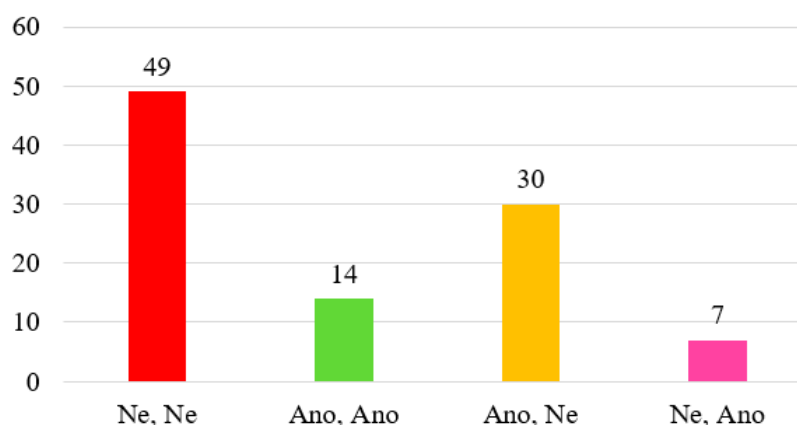
Graf 13-4 Sociální vyloučení domněnka

Myslíte si, že poskytování erotických služeb je důvodem k sociálnímu vyloučení?

Výstup z otázky nám má objasnit situaci ve společnosti a to, jak lidé nahlíží na poskytovatele erotických služeb. Jestliže je většinový názor takový, že práce v sexprůmyslu není důvodem k sociálnímu vyloučení, proč tedy fungují organizace pomáhající osobám v sexbyznysu se začleněním do společnosti. Dále také, proč je na poskytovatele nahlíženo skrz prsty a ostatní společnost nepřijímá prostituující osoby jako sobě rovné a je jim silně znemožňováno navrácení a začlenění.

Z celkového počtu 100 dotázaných 79 odpovědělo “ne”. Z toho 25 mužů a 54 žen. 21 dotázaných odpovědělo “ano”, v poměru 6 mužů, 14 žen, 1 jiné (viz Graf 13-5).

V grafu níže, můžeme vidět srovnání této a předchozí otázky, kdy porovnáváme kolik respondentů odpovědělo “ne”, “ano”, nebo libovolnou kombinaci na obě otázky. Jestliže byly obě odpovědi “ne”, domníváme se, že respondenti přijímají prostituující osoby jako běžné členy společnosti. Při odpovědi “ano” na obě otázky naopak můžeme vyvodit, že v tomto případě bude případné přijetí do společnosti mnohem komplikovanější a to i v případě, kdy kombinace odpovědí byla “ne/ano”.

Graf 13-5 Nahlížení na poskytovatele erotických služeb

Jaké důvody podle Vás vedou k zahájení práce v sexbyznyse?

Jak jsme se dozvěděli v teoretické části, důvodů, které vedou k zahájení práce v sexbyznyse, může být několik. Tato otázka nám však ukázala, co lidé napříč společnostmi považují za hlavní důvody vedoucí k učinění rozhodnutí.

Odpovědi na otázky byly jak jednoslovné, tak rozsáhlejší. Ze 100 dotázaných 81 odpovědělo, že finance. 14 odpovědí obsahovalo názor, že se může jednat o zábavu, či vlastní potěšení. U 27 respondentů (viz Graf 13-6) odpověď obsahovala hlubší problémy, jako je špatné sociální zázemí, donucení třetí stranou, nízké vzdělání, nepřízeň pracovního trhu, duševní poruchy.

Pouze 3 respondenti uvedli, že podle nich nejsou žádné důvody, které by k danému kroku vedly. Jedná se o ženy, z toho dvě ve věku 18-25 let a jednu v kategorii 46-55 let. Dále 3 mužští respondenti ve věku 18-55 let odpověděli “nevím”.

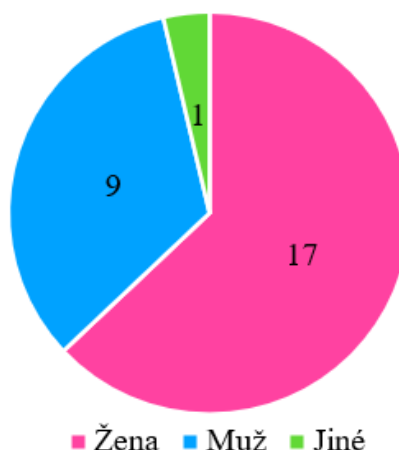
Z odpovědí na tuto otázku, které dotazníkový formulář obsahoval, byla následující nejzajímavější:

1. u negramotných – základní způsob obživy
2. u přechodně nezaměstnaných – přechodný způsob obživy
3. u ostatních – dosažení nadstandardního finančního příjmu, exhibicionismus

Respondentem byl muž, 36-45 let, vyučený, pracující v průmyslové výrobě, žijící v Karlovarském kraji.

Zajisté je finanční gramotnost a finanční zabezpečení jedním z hlavních činitelů, které v k tomuto rozhodnutí vedou. Je ale důležité si uvědomit, že důvody a motivy mohou být a jsou mnohem hlubší. Jak někteří z respondentů uvedli, ovlivňujícími faktory jsou sociální situace, situace pracovního trhu a mnoho dalšího. Složení těch, jejichž odpověď obsahovala i zmíněné pohledy, je takovéto:

Počet respondentů, u kterých nepřevládají pouze finanční důvody

Graf 13-6 Nefinanční důvody

Jak nahlížíte na osoby, které poskytují placené erotické služby?

Otázka důležitá z pohledu vnímání společnosti. V základním rozdělení lze říci, že pohledy jsou tři – negativní, pozitivní, neutrální. Negativní názory jsou lhostejnost, pohrdání, nepochopení, opovržení. Naopak pozitivní a neutrální pohledy se vyskytují v rozšířenějším pojetí, kdy zodpovídající zmiňují, že se nelze koukat na člověka jako na hotový kus, ale musíme se podívat hlouběji pod povrch, abychom dokázali pochopit jeho pohnutky. Někteří dotázaní zmiňují riziko chorob, které povolání obnáší. Můžeme tedy uvažovat, jestli by registrace a následné zdravotní prohlídky obavy snížily. Ze sociálního hlediska je zmiňováno, z jakého pochází prostředí a dobrovolnost.

Názor jednoho z respondentů je následující:

“Jako na kohokoliv jiného. Uklízečka, nebo erotické služby, to nedefinuje člověka jako takového.”

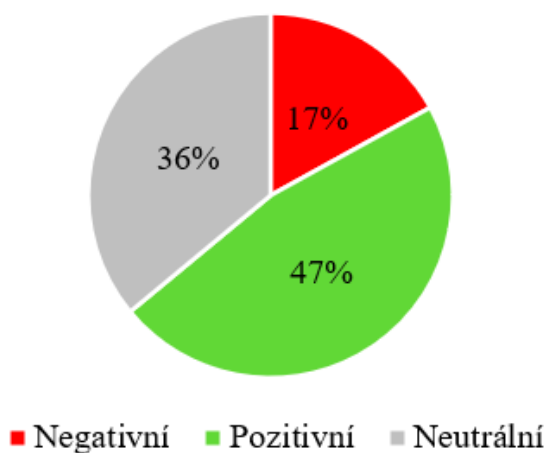
Vzhledem k velké rozmanitosti odpovědí byly poskytnuté odpovědi rozděleny do již výše zmíněných kategorií – negativní, pozitivní, neutrální (viz Graf 13-7).

U neutrálního postoje se vyskytují odpovědi “neutrálně”, “nezajímají mě”, “je mi to jedno”, “je to každého věc”. Neutrálních mužů bylo 14, žen 22.

Mezi negativními odpověďmi nalezneme “s odstupem”, “špatně”, “s opovržením”. Zde se respondenti drželi spíše jednoslovných, výstižných odpovědí. Negativní muži byly 3, žen 14.

Pozitivní přístup převládá se svými odpověďmi “normální lidé”, “práce jako každá jiná”, “jsou to také lidé”. Pozitivních mužů bylo 14, žen 32, jiné 1.

Četnost postojů na poskytovatele erotických služeb

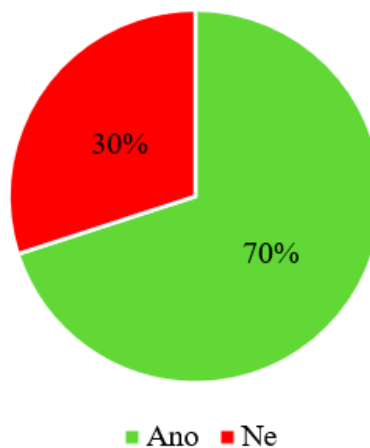
Graf 13-7 Četnost postojů

Dokážete přijmout, že by práce v sexbyznyse mohla být brána jako běžné povolání?

Nejstarší řemeslo, které provází společnost celou její historií. Setkáme se s ním v každé době a je jisté, že bez poptávky nebude nabídka. Sex však vládne světem, a proto práce v sexbyznyse z naší společnosti neměla šanci vymizet. I přes to, že je tady s námi a vždy bude, není standardním typem povolání, jako například prodavačka, učitelka nebo zedník. Dotazovaní tedy zodpovídali otázku, jestli by dokázali změnit vnímání poskytování sexu a přijmout ho jako ostatní zdroje obživy.

Setkáváme se pozitivními ohlasy, kdy 70 ze 100 odpovědělo “ano” (viz Graf 13-8). Z nich se 11 domnívá, že poskytování erotických služeb je důvodem k sociálnímu vyloučení. Kombinace zvolených odpovědí může být zarážející, v tomto spojení ale můžeme uvažovat, že pro někoho může být povolání vedoucí k sociálnímu vyloučení kupříkladu popelář.

Přijetí povolání

Graf 13-8 Přijetí povolání

Domníváte se, že ve společnosti panují předsudky vůči osobám poskytujícím placené erotické služby?

K pochopení významu, co vlastně předsudek znamená, si musíme uvědomit, že je to pouze názor, který postrádá podložené poznání, ale je založen pouze na mínění. Jedná se o stereotypy a zobecnění vedoucí ke zjednodušení. Mínění je často založeno na názoru široké veřejnosti a předává se z generace na generaci. Za to, že panují předsudky vůči daným skupinám, si do jisté míry mohou poškození sami. Nesnaží se ze sítě předsudků vymanit a mnohdy je spíše podporují. Nedají nahlédnout do svého nitra, aby dali okolí šanci k chápání.

Z našich respondentů se 85 % z nich domnívá, že předsudky ve společnosti opravdu panují (viz Graf 13-9). Mezi nejvýraznější dle dotázané veřejnosti patří ty spojené s inteligencí, dosaženým vzděláním, drogovou závislostí, leností, hygienickými návyky, pohlavně přenosnými chorobami.

Na této otázce je zřetelně vidět, jak dokáží předsudky ovlivnit myšlení společnosti. A jestliže budeme vyvracet mýty:

Inteligence/dosažené vzdělání – Jak je zmíněno v předchozích kapitolách, erotické služby poskytují i lidé vzdělaní. Určitě se můžeme setkat i s myšlenkou, že člověk inteligentní bude raději poskytovat erotické služby, než vykonávat kriminální činnost, či se spoléhat na finanční pomoc od státu.

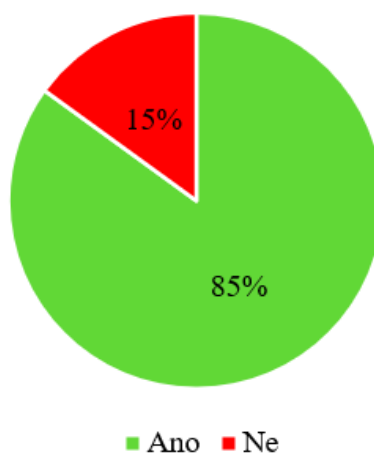
Drogová závislost – Zajisté je drogová závislost s prací v erotice velmi silně spojena. Je nutné však rozlišit, za jakým účelem bylo do sexbyznysu vstoupeno a na jaké úrovni. Samozřejmě se může právě díky volbě povolání tato závislost vypěstovat. Není to však pravidlem.

Lenost – Zde si můžeme spíše položit otázku, kterou pochopí všichni žijící aktivním pohlavním životem. Jestliže někdo dokáže poskytnou sexuální uspokojení deseti/patnácti klientům za den, je líný?

Hygienické návyky – Toto je velmi sporné. Nezáleží na povolání jako takovém, ale na člověku. I ředitel společnosti nemusí mít valné hygienické návyky. Kdežto u většiny privátů a dalších podniků je pravidlem, že před a po každém klientovi je provedena důkladná očista poskytovatele i klienta.

Pohlavně přenosné choroby – riziko nakažení pohlavní chorobou je bezesporu velmi vysoké. Obzvlášť v pouliční scéně, kde ani hygiena není prioritou a poskytovatelé obslouží větší počty zákazníků. Doménou v rizikovosti je požadování poskytnutí pohlavního styku bez ochrany. V případě, že je pravidelně docházeno na lékařské prohlídky a jsou dodržovány všechny ochranné postupy, je riziko menší než při nechráněném styku s náhodnou známostí.

Doměnka o panování předsudků

Graf 13-9 Předsudky

ZÁVĚR

Cílem práce bylo objasnit, zda jsou osoby poskytující placené erotické služby obětmi sociálního vyloučení, či nikoli. A dále pak, pokud jsou těmito oběťmi, zda je to příčinou a důsledkem jejich vykonávané praxe. Informace v práci uvedené nám s touto problematikou měly ulehčit cestu k závěru.

Pokud se ohlédneme do jakékoliv doby naší společnosti, můžeme velmi jednoduše usoudit, že prostituce i sociální vyloučení jsou s nám odnedávna až do dnes. Udělali jsme si krátký exkurz do historie, kde jsme se seznámili s tím, jak sociální vyloučení a stigmatizace vůči pracovníkům Venušiny služby byla praktikována po celou historii. I když se postupem času přístupy k přijetí prostituce měnily, podstata zůstávala stejná a odsun na okraj společnosti přetrval až do dnešní doby. Postoje, které byly zaujímány, stavěly na morálce, která byla ovlivňována migrací obyvatelstva, jeho vývojem, ale především církví, která byla primárním hybatelem v pohledech na morální a nemorální chování. Na tomto základě si následně společnost tvořila svá vlastní pravidla, která se předávala po staletí z generace na generaci.

Setkali jsme se s pokusy prostituci regulovat, avšak neúspěšně v plném rozsahu. I přes to, že v některých státech se o regulaci a právní úpravu pokouší, či dokonce mají zavedenou, nemůžeme jednoznačně říci, že jsou podmínky všemi erotickými pracovníky dodržovány v plném rozsahu. Dále se pak můžeme jen domnívat, zda tato cesta byla správná, či nikoli.

Problematika sociálního vyloučení se týká všech států, také po celou dobu jejich vývoje, ale především každého z nás. Jako občané a členové společnosti si musíme uvědomit, že tato nemilá událost může potkat každého z nás. Příčin a důvodů, které zapříčiňují sociální vyloučení, je mnoho a my nikdy nevíme, co se v našem životě odehraje. Proto musíme být připraveni se s takou situací potýkat a mít přehled, co můžeme udělat pro návrat do společnosti.

Chudoba, kriminalita, neúspěch na trhu práce, zdraví, etnická skupina, náboženské vyznání, sexuální orientace a další, mohou být a povětšinou jsou důvodem, kdy k vyloučení dochází. Jsou to poměrně běžné záležitosti, se kterými je však velice těžké se vypořádat. Jedna tato událost nás postaví do špatné situace, a ta se celá dále prohlubuje s přibývajícimi problémy, které na sebe nenechají dlouho čekat.

Téměř všechny zmíněné příčiny mají jedno společné. Pokud se řekne prostituce, lidé si je představí jako kompletní balíček. Jak jsme si řekli, k tématu prostituce se také vážou další faktory, jako je kriminalita, zdraví, chudoba, nízká úroveň vzdělání. Lze tedy usoudit, že výkon prostituce a sociální vyloučení jsou na sebe přímo napojeny a jedno souvisí s druhým. Musíme ale nahlédnout více pod povrch, abychom mohli vyvodit závěry.

Po výzkumu, který byl pro vypracování práce učiněn, se však můžeme s nejvyšší jistotou domnívat, že poskytování erotických služeb není příčinou ani důsledkem sociálního vyloučení. V ujasnění této otázky nám pomohlo i provedené dotazníkové řešení.

Obsahem dotazníku byly otázky, které nám umožnily náhled do toho, jak společnost poskytování erotických služeb vnímá. Ze 100 respondentů v různých věkových skupinách, se všemi stupni vzdělání a s nejrůznějšími povoláními se valná většina domnívá, že práce v sexbyznyse není důvodem k sociálnímu vyloučení, a též si nemyslí, že by tyto osoby měly být sociálně vyloučeny.

Přívětivějšího pohledu na celou problematiku se dostává od osob vyššího věku bez ohledu na vzdělání a pohlaví. Po osobním rozhovoru s některými z nich jasně vyplynulo, že dokáží lépe pochopit, co prostituující osoby k jejich rozhodnutí vedlo, a že je v žádném případě neodsuzují. Mladší generace je naopak stále skeptická, ale i u nich se setkáme s jistou mírou pochopení.

Byla položena také otázka, jaké předsudky dle respondentů panují ve společnosti vůči těmto osobám. Z jejich odpovědí dostáváme jasné stanovisko – kriminalita, špatné zdraví, inteligence, chudoba. Názor, co je důvodem vedoucím k zahájení výkonu praxe jsou finance. Finance přímo souvisí s chudobou.

Zde se dostáváme k závěru, že zmíněné faktory jsme si popsali jako důvody vedoucí k sociálnímu vyloučení. Z toho tedy vyplývá, že prostituce, jako taková, není příčinou ani důvodem k sociálnímu vyloučení. Prostitující osoby nejsou vyloučeny z důvodu výběru volby povolání, ale z důvodů mnoha předsudků, které jsou s tímto povoláním spojeny.

Naším úkolem, jako vyspělé společnosti, je vymanit se z těchto předsudků, které vládou proti prostituujícím osobám a přijmout je takové, jaké jsou.

RESUMÉ

This work deals with the topic of social exclusion and prostitution. The main idea is whether the provision of erotic services is the cause and the reason of social exclusion. We deal with what social exclusion means, what its types are and what must happen for an individual or group to be socially excluded.

We also look at what prostitution is, what its types are and what the prostitution scene means to the public. Furthermore, what leads to the beginning of a career in the sex business and how this beginning can be prevented through prevention.

A brief excursion into history sheds light on the fact that throughout human history we have encountered both prostitution and social exclusion. And also, with the social exclusion of erotic workers. We will show how the exclusion manifested itself and what we have borne to date.

We will compare the prostitution scene in the Federal Republic of Germany and in our country. We will also present the results of an interview with the head of the counseling center of the organization Rozkoš bez rizika.

The work ends with a questionnaire solution that will help us clarify the attitude of the public, which is very important in solving the topic.

ZDROJE

Tištěné zdroje

- ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. Přeložil Eduard GEISLER. Praha: Prostor, 2004. Obzor. ISBN 80-7260-125-3.
- DUFOUR, Pierre. Dějiny prostituce. I., Starý Orient, Egypt, Izrael, Řecko. [Olomouc]:Fontána, 2003. 185 stran. ISBN 80-7336-056-X.
- GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládnutí narušené identity*. Přeložil Tomáš PRAŠEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Most - moderní sociologické teorie. ISBN 80-86429-21-0. str. 9
- GULOVÁ, Gulová. *Aktivizace sociálně znevýhodněných skupin v pedagogické praxi a výzkumu*. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6030-2.
- Havelkova, Barbara, ed. a Bellak-Hančilova, Blanka, ed. *Co s prostitucí?: veřejné politiky a práva osob v prostituci*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. 304 s. Studie; sv. 99. ISBN 978-80-7419-149-7
- HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Jiří Budka, 1993. Slovník. ISBN 80-901549-0-5. str. 152
- HOLEČEK, Václav, Jana MIŇHOVÁ a Pavel PRUNNER. *Psychologie pro právníky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-065-9. str. 111
- HÖSCHL, Cyril, Jan LIBIGER a Jaromír ŠVESTKA. *Psychiatrie*. Praha: Tigris, 2002. ISBN 80-900130-1-5. str. 219-220
- CHMELÍK, Jan. *Prostituce, její charakteristika a právní aspekty*. Kriminalistika, 2003, 36(3). ISSN 1210-9150
- CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 201 s. ISBN 80-7178-739-6
- KAJANOVÁ, Alena. *Proč elhává sociální práce se sociálně exkludovanými*. 1. Praha: NLN, Nakladatelství lidové novin, 2012. ISBN 978-80-7488-613-7.
- MAREŠ, P., & SIROVÁTKA, T. (2008). Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začlenování (inkluze) - koncepty, diskurz, agenda. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44(2), 271-294. doi: 10.13060/00380288.2008.44.2.03
- MITLÖHNER, Miroslav. Vybrané aspekty prostitučního chování. *Zdravotnictví a právo*, 2004, 8(4), s. 15-17. ISSN 1211-6432.
- RINGDAL, Nils Johan. Nejtěžší povolání světa: kapitoly z dějin prostituce. Překlad Andrea Hässlbarthová a Ivana Skálová. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000. 425 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 80-7239-046-5, s. 257
- SIROVÁTKA, Tomáš. *Sociální vyloučení a sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4225-7.
- ŠÍDOVÁ, Lucie, Jana POLÁKOVÁ a Hana MALINOVÁ. *Ze sexybyznysu na trh práce?: přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce*. Brno: Rozkoš bez rizika, [2013]. ISBN 978-80-260-4963-0. str. 89

ŠUBRT, Jiří. *Historicko-sociologické reflexe*. 1. Praha: Nakladatelství Karolinum 2018, 2018. ISBN 978-80-246-4027-3.

ŠUBRTOVÁ, Alena. *Dějiny populačního myšlení v českých zemích*. Praha: Česká demografická společnost s podporou Rady vědeckých společností České republiky jako 16. svazek v řadě Acta demographica, 2006. ISBN 80-239-8369-5.

Výroční zpráva 2020. 2021.

Elektronické zdroje

ONDRÁŠEK, Stanislav. *Zdravotní a sociální aspekty práce v privátním sexbyznysu* [online]. České Budějovice, 2020 [cit. 2022-03-31]. Dostupné z:

https://theses.cz/id/a87kgs/Disertacni_prace_Ondrasek.pdf

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Titulní stránka / Vzdělávání / Spec.vzděl., prevence, inst. vých. / Prevence / Strategie, koncepce, metodiky / Metodické dokumenty (doporučení a pokyny) Metodické dokumenty (doporučení a pokyny): Rizikové sexuální chování* [online]. 2015 [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporučení-a-pokyny>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální práce a sociální služby* [online]. [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/socialni-prace-a-socialni-sluzby>

Solwodi. *Solidarity with women in distress* [online]. [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.solwodi.de/texte/seite.php?id=482244&lang=en>

ALDONA e.V. [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://aldona-ev.de>

Kassandra e.V. *Fachberatungsstelle für Prostituierte* [online]. [cit. 2022-03-31].

Dostupné z: <https://www.kassandra-nbg.de/cs/sexwork-from-a-z/#gesetzliches-Rozkoš-bez-rizika> [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://rozkosbezrizika.cz>

SÝKORA, Luděk, ed. *Rezidenční segregace* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2020 [cit. 2022-03-31]. ISBN 978-80-86561-34-9. Dostupné z: http://prfdec.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_ed_2010_Rezidencni_segregace.pdf

Sociální vyloučení a prostorová segregace [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/cs/publikace/prehledove-studie/socialni-vyloučení-a-prostorova-segregace>

MGR. JAN VAŠAT, PH.D. *SOCIÁLNÍ EXKLUZE A INKLUZE* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://inul.fse.ujep.cz/download.php?id=1279>

Katedra antropologie FF ZČU. *Sociální vyloučení a prostorová segregace* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/cs/publikace/prehledove-studie/socialni-vyloučení-a-prostorova-segregace>

TOUŠEK, Ladislav. *Sociální vyloučení a prostorová segregace* [online]. [cit. 2022-03-30]. ISSN 1801-8807. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/socialni-vyloučení-a-prostorova-segregace>

Sociální začleňování. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>

Předsudky, diskriminace a stigmatizace jako závažné etické problémy spojené s léčbou psychicky nemocných. *PSYCHOTERAPIE* [online]. 2016 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2016/89/05.pdf>
Důvod a příčina [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3056>

KARLÍK, Petr. Typy příčinně-následkových vztahů a jejich vyjadřování. In: *Sborník prací FF Brněnské univerzity, 1989-1990*. [online]: Filozofická fakulta MU str. 122 [cit. 2022-03-30] Dostupné z WWW: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/101717/A_Linguistica_37-1989-1_18.pdf?sequence=1

Legislativní zdroje

Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, vyhlášená pod č. 95/1974 Sb.,

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Mezinárodní pakt o hospodářských a sociálních právech, vyhlášené pod č. 120/1976 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášená pod č. 209/1992 Sb.

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek 4-1 Dimenze sociálního vyloučení a začleňování, oblasti sociální politiky	22
Graf 13-1 Pohlaví respondentů.....	53
Graf 13-2 Zastoupení věkových skupin	54
Graf 13-3 Setkání s osobou pracující v sexbyznyse.....	56
Graf 13-4 Sociální vyloučení domněnka.....	57
Graf 13-5 Nahlížení na poskytovatele erotických služeb.....	58
Graf 13-6 Nefinanční důvody.....	60
Graf 13-7 Četnost postojů	61
Graf 13-8 Přijetí povolání.....	62
Graf 13-9 Předsudky	64